Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 202 (16725) | 1984 оной сентябриин 2, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

ЭРДЭМ, СОЁЛОЙ ОРЬЁЛ ӨӨДЭ

Совет хүнүүд эрдэм шудалхые оролдожо ябадаг гээшэ. Энэ хадаа ажабайдалай социалис түхэл шэнжын, коммунис байгуулалтын эгээл толотомо хурса шэнжэнь болоно. Шэнэ совет һайндэр — Эрдэм мэдэсын үдэр энээниие али бүхы талаһаань гүнзэгыгөөр элирхэйлэн харуулна гэжэ ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэдэй августын 31-дэ Союзуудай байшангай Колонно зал соо болоһон суглаан дээрэ тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, ниислэлэй партийна, совет, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, научно-педагогическа олониитын, ажалша, студенческэ ба һурагшадай коллективүүдэй түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

Агууехэ Октябрь үргэн ниитэ ажалшадта эрдэм, соёлой орьёл өөдэ дабшаха харгы зам нээгээ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Нэгэ үетэнэй ажабайдалай үедэ Совет орон үзэг бэшэггүйдэлгые усадхаһан байна. Мүнөө манай орон дотор эрдэм, соёл хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байнхай.

(ТАСС).

ХI ТАБАН ЖЭЛ | АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

ОРОЛДОХОЛ УЯЛГАТАЙБДИ

...овхозой малшад болон таряа... XXVI съездын, партиин ...адахи Пленумүүдэй шиидхэ... бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи ... түсэбтэ даабаринуудые бү... амжалтатайгаар дүүргэхын ...айн оролдожо, хүсэ шадалаа ...үдэлжэ байна.

...ажахыда хори гаран жэлэй ...онишоноор ажалланаб. Энэ ...о манай ажалда олон бэрхэ... ...айралдаһан байха; гол түлэб ... бидэниие ходо «шалгана» ... Үбһэ тэжээлээр элбэг байбал, ...а хүнгэн, урматайшье байдаг. ... хараада абажа, бусадайшье ...һөө тобшолол хэжэ, жэл бүри ... өөрынгөө отарын хонидто ...болонхойб. Тиимэһээ үбһэнэй ...одоо һайн байдаг гээшэ. Би ...дэргэдэ 20 гектар сабшалан ...нээ өөрөө хорёолоод, шулуу ...ргааһа һөөгһөөнь сэбэрлээ... тэрэ участок дээрээ нилээд ...хэ бологдоо. Үбэлдөө саһа ...айрамай уһа тогтоохо, наг ...э гаргаха гэхэ мэтэшэлэн хү... ...барагдаха һэн гү даа. Эндээ ... һолоомо тарилсалаг боло... ...нэйбди. Энэмнай хонидто ар... ...тэй шэмэ ехэтэ тэжээл боло... ...идой хурьгадха болоходо. но... ...ойо эдюулжэ эхилдэгбди. ...эдэн жэлэй туршада тэндэхи ...эрэһээ 600—700 центнер үб... ... һолоомо хуряажа нөөсэлдэг

... жэлэй сагай уларилай таа... ...бэшэ байхыень хараадаа аба... ...ын сомоной Соведэй, Селен... ...елково Соведүүдэй ажалшадай ...нэтэ үүсхэлые үнэн зүрхэн... ...аар дэмжээд, зунай үедэ үб... ...ын звеное хүтэлбэрилхэ тү... ...үүлээ һэм. Манай звеногой 1800 центнер үбһэ бэлэдхэхэ ...рагшатайгаар дүүргэжэ байн-

...жээл гээшэмнай мал ажалла... ...дха шанартай гээд һайн мэ... ...Үнэхөөрөө, тэжээлэй ашаар лэ ...ахын продуктнуудые үйлэдбэ... ...рэндэ худалдаха түсэбүүлээ ...онид болон үхэр малай тоо ...олошоруулха, ашаг шэмые ...хэ арга олдоно гээшэ бээз. ...мүнөө дээрээ тэжээл бэлэдхэ... ...ала асуудалай үгы байхадань. ...ьгадаа түрэлхидтөө саг зуура ... үбһэ хуряалгада ябахаяа га... ...илгосотой aаб даа.

...оселенгинскэ сельскэ Соведэй ...р һуулэй 15 жэлдэ таһалгаряа... ...гагданаб. Нютагай Соведэй ...ын талаар саг үргэлжын ко... ...шүүн байһан хадаа «Бестужевский» совхозойнгоо хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ хабаатай бүхы асуудалнуудые шиндхэлсэхэдэнь хабаададагби. Соведэй депутат, саг үргэлжын комиссиин гэшүүн байһан тула ниитын малай үбэлжэлгэдэ хэр бэлэдхэлтэй байна гээшэбибди, үбһэ тэжээл бэлэдхэл хэр ябуулагданаб, хонишод болон малшадай үбэлдөө ажаһууха гэр байранууд хэр заһабарилагдааб гэхэ мэтэ асуудалнуудаар ходо шалгалта, рейднүүдые үнгэргэжэ, совхозой дирекциин, нютагай Соведэй гүйсэдкомой туһаламжаар дутагдалнуудые усадхаха тушаа зохихо хэмжээнүүдые абажа байдагбди. Тэрээнһээ гадуур хүн зон элдэб эсын «жэжэ» гэгдэдэг асуудалнуудаар хандажал байдаг. Тэдэниие анхарангүй орхихо гээшэ огто таарахагүй ябадал гэжэ тоолодогби. Һунгагшадай захянуудые дүүргэлтэ депутат бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг гэжэ тоолохо ёһотойбди. Би тиимэһээ энэ асуудалда саг үргэлжэ анхарал хандуулдаг байнаб. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд соошье энээн тухай үшөө дахин хэлэгдээ гээшэ. Совхозой түб һууринда ниитын бани, клуб, хэдэ хэдэн гэрнүүд малшад ба хонишодой ажалладаг газарта бариглаа. Поворот гэжэ һууринда фельдшерскэ пункт ашаглалгада оруулагдаһан байна. Мүн лэ һунгагшадай захяагаар Бургаастайн һү һаалиин фермын малай байра шэнэдхэн һэльбэгдээ, үргэдхэгдөө.

Манай сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. К. Алейник. Соведэй хүдөө ажахын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ А. П. Абашеев гэгшэдтэй нягта холбоотойгоор депутадайнгаа уялгануудые дүүргэдэг байһанлаа урматайб. Тэдэнэрнай ямаршье захяа дурадхалнуудыем дэмжэдэг, урагшаа һанаатай хүнүүд юм.

Би өөрөө 10 хүбүүд, басагадай эсэгэ хүм. Тэдэнээ ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлэн, «хүлыень дүрөөдэ, гарыень ганзагада» хүргэлэжэ байна. Совет засагнай олон үхибүүдтэй гэр бүлэнүүдтэ ехэ туһа хүргэдэгын мэдээжэ. Манай гэр бүлэ «Эхэ-Геройдо» үгтэдэг мүнгэеэ бүлтыень эб найрамдалай жасада оруулха гэжэ шиидэнхэй. Тиигэжэ билэ интернациональна хүдэлөөндэ оролсожо, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ хубитаяа оруулалсадаг байнабди.

Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса таряа хуряалгын халуун хаһые эмхитэйгээр үнгэргэхэ зорилго урдаа табяад ажаллана гээшэбди. Билэ нютагай Соведэй депутадууд энэ талаар эдэбхитэй, үүсхэлтэй байха уялгатайбди. Би өөрөө 1984—1985 онуудай үбэлжэлгые урагшатайгаар дабажа, 100 эхэ хониин бүриһөө 100 гаран хурьга түлжүүлхэ, нооһо хайшалха түсэбөө улуулхэ уялгатайб. Энэ ерээдүйнмнай ехэ зорилго бэелүүлхэ арга нүхэсэлнүүд эгээл мүнөө, эдэ үдэрнүүдтэ шиидхэгдэжэ байна гээ. Тиимэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсхэлэй жэлэй түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө бүхы арга боломжоёо элсүүлэн тэмсэе гэжэ нютагай Соведүүдэй бүхы депутадуудые уряалха хүсэлэнтэйб.

Р. РАДНАЖАПОВ,
Сэлэнгын районой «Бестужевский» совхозой ахалагша хонишон, сельскэ Соведэй депутат.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани августын 31-дэ Кремль соо болобо.

Эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ бэелүүлхэ талаар Украинын ССР-эй Ровенскэ областиин Ровенско районой арадай депутадуудай Зарянска сельскэ Соведэй хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай асуудалые Президиум хаража үзөө.

Парти болон гүрэнэй үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаһанай ашаар сельскэ Соведүүдэй нэрэ хүндэ хэлбэришэгүйгөөр ургана гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Эдэмнай 1 миллион 400 мянга шахуу депутадые бүридэлдөө нэгэдүүлдэг гүрэнэй засагай зургаануудай эгээл олоной хабаадалгатай хубинь болоно. Тэдэнэй эдэбхитэй хүдэлмэриһөө ороной Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлгэ, хүдөө нютагуудай экономическа ба социальна хүгжэлтэ, социалис байгуулалтын ниитэ гүрэнэй зорилгонуудые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлгэ гол түлэб дулдыдадаг байна.

Зарянска сельскэ Совет Конституцяар олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ бэелүүлжэ, КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкын хэлэһэн үгэнүүд соохи заабари зүбшэлнүүдые, тобшололнуудые бэелүүлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Соведэй мэдэлэй газар дээрэ экономическа ба социальна комплексно хүгжэлтые хангалгада, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, хүн зониие һайнаар хангалгада онсо анхарал хандуулагдана.

Зарянска сельскэ Соведэй хүдэлмэриие СССР-эй Верховно Соведэй Президиум һайнаар сэгнэхэ зуураа, тэрэнэй хүдэлмэридэ дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй арга нөөсэнүүд үшөөл бии байна гэжэ тэмдэглэбэ. Ажахын ба социально-соёлой байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эрхэ түлөөлэлгэнүүдээ гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэнэгүй. Тусхайлбал, газар тарялангай ургаса дээшэлүүлхын, ниитын адууһа малай ашаг шэмые нэмээхын тула арга боломжонуудаа һулаар хэрэглэдэг байна. Зарим һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо, ажахынууд хоорондо харгы замуудые бариха талаар бүхы юумэн хэгдэнэгүй. Худалдаа наймаанай предприятинуудай хүдэлмэридэ ушаржа байһан дутуу дунданууд яаха аргагүй удаанаар усадхагдана, эрхэтэдэй хубиин хамһабариин ажахынуудые хүгжөөлгэдэ ёһотой анхарал хандуулагданагүй.

«Арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй тогтоолые хүтэлбэри болгожо, эмхидхэлэй ба политическэ-хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриие партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, 1984 оной ба бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар шэглүүлхыень Зарянска сельскэ Соведтэ дурадхагдаа.

Сельскэ ба поселково Соведүүдэй хүдэлмэриие саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулхыень, хууляар олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдые бүрин хүсэдөөр, үрэ түгэсөөр хэрэглэхын тула шухала эрхэ байдал хангахыень союзна ба автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдтэ, арадай депутадуудай хизаарай ба областной Соведүүдтэ дурадхагдаһан байна.

Удаань арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалгые ехэдхэхэ, тэдэнэй шанарыень һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ талаар Куйбышевскэ областиин арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлдэг хүдэлмэри тухай асуудалые хаража үзэбэ.

Областиин Соведүүд партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлжэ, үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ, тэдэнэй шанарыень һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ талаар тодорхой хүдэлмэри ябуулна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Гэхэ зуура арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые хүтэлбэрилхэ, залан шэглүүлхэ, хинаха талаар олгогдоһон эрхэ түлөөлэлгэнүүдые областиин Соведүүд бүрин хүсэдөөр бэелүүлнэгүй.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилхэ, тэдэнэй шанарыень һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангаха талаар түсэбүүдээ, уялгануудаа дүүргэхыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Куйбышевска областиин арадай депутадуудай Соведүүдтэ, ажахын органуудта даалгаба.

Арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын түсэбүүдэй проектнүүдые арадай депутадуудай Соведүүдтэй хамта хаража үзөөд, зүбшэн хэлсэхэ гурим тухай хуулиин эрилтэнүүдые мэдэлдэнь байдаг предприятинуудай, эмхинүүдэй наринаар сахиха хэмжээнүүдые абахыень СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудта, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ дурадхагдаа. Хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа, эдлэл хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилхэ даабаринуудые дүүргэхын түлөө, тэдэнэй шанарыень һайжаруулхын, ассортиментыень үргэдхэхын түлөө нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай, эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалгыень дээшэлүүлхэ.

Эд бараанай эдлэл хэрэгсэлнүүдэй шанарыень һайжаруулгада, хуушарһан юумэ саг соонь үйлэдбэриһөө болюулжа, худалдажа абагшадай һанаанда таарама шэнэ зүйлнүүдээр тэдэниие һэлгэлгэдэ СССР-эй Худалдаа наймаанай министерство худалдаа наймаанай эмхинүүдэй үүргэ нүлөөе дээшэлүүлхэ зэргэтэй.

Гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд Президиумэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

(ТАСС).

БАЯРАЙ СУГЛААН

Нефть болон газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаан августын 31-дэ Москвада болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо И. В. Архипов, хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, социалис мүрысөөндэ илагшад президиумдэ һуугаа.

Нефтиин кромышленностиин министр Н. А. Мальцев элидхэл хэбэ. (ТАСС).

ЭРХИМ ХАЛААНИИЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариадай үргэдхэгдэмэл заседани августын 31-дэ Москвада болобо. «Комсомолые партиин зүгһөө хүтэлбэрилгые саашадань һайжаруулха ба залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ тэрэнэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолой үндэһөөр ороной уран зохёолшодой эмхинүүдэй бэелүүлхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Г. М. Марков элидхэл хэһэн байна.

(ТАСС).

«ХАНИ БАРИСААН—84» ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АШАДА

«Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүд хоёр долоон хоногой турша соо Москвада, Таллинда болобо. Эдэ мүрысөөнүүдые баярай оршон байдалда хааһын тула илажа гарагшад, шангай һууринуудые эзэлэгшэд, спортын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, соёлой уран бэлигтэн, дипломадууд, гадаадын айлшад, журналистнууд августын 30-да «Россия» гэжэ гүрэнэй Концертнэ түбэй зал соо суглараһан байгаа.

СССР-эй Спорткомитедэй түрүүлэгшэ, «Хани барисаан-84» гэжэ мүрысөөнүүдэй эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ М. В. Грамов үгэ хэлэхэдээ, эдэ мүрысөөнүүд байгша оной эгээл ехэ спортын мүрысөөнүүд болобо гэжэ тэмдэглээ. Тэдэ эб найрамдалай, арадуудай хоорондохи харилсаанай, үгэсэ ойлголсолгын хэрэгые бэхижүүлхэ, дэлхэй дээрэ эгээл үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха арга олгоо.

50 гаран ороной 2300-һаа дээшэ спортсменүүд, судьянар, тусхай түлөөлэгшэд, хүндэтэ айлшад мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан байна. Хэдэн оронуудай спортын эмхинүүдэй, уласхоорондын спортын нэгэдэлнүүдэй ба федерацинуудай хүтэлбэрилэгшэд айлшадай тооло ороһон байна.

Спортсменүүдэй, тренернүүдэй, тусхай түлөөлэгшэдэй, айлшадай болон журналистнуудай ниитэ нэгэн һанамжын ёһоор, «Хани барисаан-84» гэжэ мүрысөөнүүд һайнаар эмхидхэгдэһэн, хани барисаанай, хүндэмүүшэ халуун оршон байдалда үнгэрһэн байна гэжэ эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ тэмдэглээ. 500 мянга гаран хүн элдэб мүрысөөнүүдые хараба.

НРБ-гэй спортын габьяата мастер Ваня Дерменджиева гадаадын оронуудһаа мүрысөөндэ хабаадагшадай үмэнэһөө үгэ хэлэхэдээ, мүрысөөс эрхим һайнаар эмхидхэһэнэйнь түлөө, совет хүнүүдэй хүндэмүүшэ халуунаар угтаһанайнь түлөө гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэбэ. Уласхоорондын ба олимпийскэ хүдэлөөнэй арюун сэбэр байхын түлөө тэмсэлшэдэй манлайда ябадаг Советскэ Союз тухай өөрсэ янзын дурасхаал болоо гэжэ «Хани барисаан» гэһэн мүрысөөнүүдтэ хабаадаһанаа тоолохо байнабди.

Спортивна гимнастикаар «Хани барисаан-84» гэжэ мүрысөөнэй абсолютна чемпион, СССР-эй спортын габьяата мастер Дмитрий Билозерчев, Москвагай Серго Орджоникидзиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой токарь, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат, спортын мастерта кандидат Евгений Копьев үгэ хэлэхэдээ, орон дотороо физкультурын хүдэлөөе хүгжөөхэ тухайда саг үргэлжын анхарал оролдолго хандуулдагайнь түлөө Коммунис партида, Совет правительствада баяр баясхалан хүргэбэ. Соведүүдэй ороной залуушуул спортдо, ажалдаа шэнэ гайхамшаг амжалтануудые туйлажа, социалис Эхэ ороноо алдаршуулха юм гэжэ тэдэнэр найдуулаа.

«Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүд хаагдаһан дээрэ соносхогдобо. Киноэкран дээрэ — В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ түбэй стадион. «Спорт—Эб найрамдал—хани барисаан!» гэһэн уряа доро үнгэрһэн мүрысөөнүүдые һүлдэлэн гэрэлтүүлһэн гал аалиханаар унтарба.

ТАСС).

ШАТАРААР ДЭЛХЭЙН ТҮРҮҮ һУУРИ ЭЭЛХЫН ТҮЛӨӨ

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө 1984 ондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөнүүдэй Эмхидхэлэй комитедэй заседани Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй соёлой министр П. Н. Демичевэй түрүүлэлгэ доро Москвада болобо.

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө А. Карповай, Г. Каспаровай хоорондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ ямар бэлэдхэлэй хэгдэжэ байһан тухай эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Спорткомитедэй түрүүлэгшэ М. В. Грамовай мэдээсэлые Эмхидхэлэй комитет шагнаба.

Энэ мүрысөөн Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо болохо юм. Мүрысөөн сентябриин 9-дэ нээгдэжэ, үглөөдэрынь түрүүшын парти наадагдаха. Түрүүлэн 6 парти шүүһэн хүниинь илаһанда тоологдохо. Тэнсэлгэнүүд хараада абтахагүй, партинуудай тоо хизаарлагдахагүй. Уласхоорондын гроссмейстер С. Глигорич (Югослави) ахамад арбитраар томилогдонхой.

Эхэнэрнүүдэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө М. Чибурданидзе И. Левитина хоёрой хоорондо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ ямар бэлэдхэлэй хэгдэжэ байһан тухай Эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, Волгоградска областной гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. С. Усковой мэдээсэлые Эмхидхэлэй комитет мүн лэ шагнаба.

Энэ мүрысөөн Волгоградта үнгэргэгдэхэ. Мүрысөөн сентябриин 10-да нээгдэхэ.

(ТАСС).

Үсэгэлдэр республикымнай ажалшад эрдэм мэдэсын үдэр тэмдэглэбэ

СОВЕДҮҮДЭЙ ТАЛМАЙ, СЕНТЯБРИИН НЭГЭН...

С. В. Ангапов, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Башкеев түрүүтэй бусад хүндэтэ айлшадые эдиршүүл, олониитын түлөөлэгшэд халуун альга ташалгаар угтабад.

— Хүндэтэ һурагшад, түрэлхид ба айлшад! Сентябриин нэгэнэй үдэр бүгэдэ арадай һайндэрые, Эрдэм мэдэсын үдэрые тэмдэглэхэ тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ байгша оной июниин 15-да тунхаглагдаа. Энэ ушар хадаа Коммунис партиин, совет правительствын эрдэм мэдэсэдэ совет хүнүүдэй оюун ухаанай хүгжэлтэдэ хэды ехэ анхаралаа хандуулдаг байһанай гэршэ болоно,— гэжэ баяр ёһололой митинг нээхэ зуураа, Арадай депутадуудай Советскэ районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. Н. Яковлева онсолон тэмдэглэбэ.

Горннуудай хонгёо абяан доро Улаан-Үдын Советскэ районой комсомолой болон пионернүүдэй организацинуудай тугууд талмай дээгүүр намилзана. Комсомолшууд ба пионернүүд жагсаалаа тэгшэдхэн, туг барин дабшаһан эдир хүбүүд, басагадые ёһолон угтана.

— Хүндэтэ үхибүүд! Энэ гайхамшагта үдэр та бүгэдэниие Эрдэм мэдэсын һайндэрөөр амаршалхыемни зүбшөөгыт!— гэһэн үгэнүүдээр ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь Марина Климова митингдэ хабаадагшадта хандана.— Энэ һайндэрые эдэбхи түгэсөөр үнгэргэлгэ хадаа Коммунис партиин, совет правительствын оролдолгодо манай харюу болохо.

...һайхан сэдьхэлһээ хэлэгдэһэн эдэ үгэнүүдые хүүгэд абяагүй шагнан зогсоно. Бүхы үнжэгэн сэдьхэлээрээ, оюун һонор мэдэрэлээрээ тэдэ үгэнүүдые хадуужа абана бшуу.

Захяа заабари болохо үгэнүүд, халуун зүрхэнэй амаршалганууд хойно хойноһоо хэлэгдэнэ. Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин һуралсалай таһагые даагша, Ажалай Улаан Тугай орденой кавалер К. И. Солянниковагай, ажалай ба дайнай ветеран, Буряадай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай профессор Е. Е. Тармахановай, Улаан-Үдын 3-дахи һургуулиин комсомолой организациин секретарь Б. Семеновой эндэ хэлэһэн үгэнүүдые талмай дээрэ суглараһан үхибүүдэй хэзээшье мартахагүйнь лабтай.

«Ленин хододоо мантай!» гэһэн олондо мэдээжэ дуунай жабхаланта аялга доро Соведүүдэй талмай дээрэ сугларһан олон зуун үхибүүд Совет гүрэниие байгуулагша, ажалшан арадта аза жаргалые олгоһон агууехэ вождиингоо хүшөөгэй дэргэдэ баглаа сэсэгүүдые табина.

Хүхэхэн пилоткотой хоёр урихан басагад сэсэг табигшадые угтан ёһолно.

* * *

Энэл үдэр Эрдэм мэдэсын үдэртэ зорюулагдаһан олониитын хабаадалгатай баярай жагсаалнууд республикымнай хото городуудта, районуудай түбүүдтэ үнгэргэгдөө.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ажалай ба дайнай ветеран, профессор Е. Е. Тармаханов үгэ хэлэжэ байна; жагсаалда хабаадаһан эдир пионернүүд.

С. БАЛДУЕВАЙ, Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото-зурагууд.

ҮНЭ СЭНГҮҮДЭЙ ТАЛААР СССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДТЭ

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, 1984 оной сентябриин 1-һээ арадай хэрэглэмжын иимэ эд товарай гүрэнэй розничноүнэ сэнгүүдые хямдаруулба гэжэ Үнэ сэнгүүдэй талаар СССР-эй гүрэнэй комитет мэдээсэнэ гэбэл:

Ацетатна ба триацетатна утаһаар нэхэгдэһэн бүдүүд, платинууд, блузканууд, бусад хүнгэн хубсаһа хунар — 30 процентээр;

ацетатна ба триацетатна бүдүүдээр оёгдоһон ехэшүүлэй хубсаһан — 20 процентээр;

хэмэл ба синтетическэ бүдүүдээр оёгдоһон үхибүүдэй хубсаһан — 30 процентээр;

хэмэл ба синтетическэ утаһаар нэхэгдэһэн хүүгэдэй гадар хубсаһан — 30 процентээр;

лавсантай хлопогой утаһаар нэхэгдэһэн хүүгэдэй дотор хубсаһан — 20 процентээр;

хэмэл ба синтетическэ утаһаар нэхэгдэһэн дотор хубсаһан — 19 процентээр;

тэрэ тоодо үхибүүдэй хубсаһа хунар—30 процентээр;

синтетическэ утаһаар нэхэгдэһэн оймһон—20 процентээр;

тэрэ тоодо эластична утаһаар нэхэгдэһэн хүүгэдэй колготконууд — 30 процентээр;

ацетатна ба триацетатна бүдүүдээр оёгдоһон галантерейнэ зүйлнүүд — 22 процентээр;

хэмэл арһаар оёгдоһон хүүгэдэй хубсаһан—30 процентээр;

хөөбэр ба нооһон пулаадууд — 17 процентээр;

гадаадын оронуудай зарим түхэлэй хибэсүүд—20 процентээр;

соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын зарим эд бараан — 17 процентээр.

Тэрээнһээ гадна зарим эмүүдэй рознично үнэ сэнгүүд хямдаруулагдаа.

Жэлэй тоосоондо абахада, рознично үнэ сэнгүүдые хямдаруулга дүн хамта 2.2 миллиард түхэригтэ хүрэхэ байна.

КПСС-эй ОБКОМҺОО, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМҺЭЭ БОЛОН МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДҺЭЭ

КПСС-эй Буряадай обком, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум болон Министрнүүдэй Совет республикын соёлой элитэ ажал ябуулагша, Буряадай АССР-эй арадай уран зохёолшо, РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал ябуулагша **Намжил Гармаевич БАЛДАНОГОЙ** удаан саг соо хүндөөр үбшэлжэ, 1984 оной сентябриин 1-дэ наһа бараһан тухай гүнзэгы шаналалтайгаар мэдээсэнэ.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ЗОНОЙ АБЬЯАС БАДАРУУЛАН...

Мүнөө жэлдэ манай Түнхэн нютагаар хура бороо ехээр орожо, үбһэ хуряалгада тон ехэ һаалта ушаруулһан, тэрээнһээ гадна уһа голнууд үерлэн, һабаһаа халижа, нуга сабшалангуудые уһаар, элһэ шоройгоор дараһан байна. Тингэбэшье һаань, ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула хүн зониие — наһатай, залуугүй — элсүүлжэ, урма зоригыень бадаргаан, энэ харюусалгата хэрэгтэ хабаадуулха гэһэн зорилго урдаа табиһан байнабди.

Манай Харбяангуудай совхоз мүнөө жэлдэ 8900 центнер үбһэ, 4000 тонно силос, 450 тонно сенаж бэлэдхэжэ, үбэлжэлгэдөө орохо түсэбтэй юм. Энэ түсэбөө дүүргэхын тула үбһэ хуряалгын табан звено, шэмэтэ тэжээл дараха нэгэ звено байгуулһан байнабди. Бүхыдөө 70 гаран хүн тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаадалсана. Эдэнэй дунда совхозой хүдэлмэришэд, һургуулиин үхибүүд, студентнэр болон пенсионернүүд бии.

Энэ халуун хаһын үедэ хүн зоной үнэн зүрхэнһөө оролдон, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахын тула тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин эхилхын урда тээхэнэ отделениинүүдые эрхилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй, звеньевойнуудай болон үзэл сурталай хүдэлмэриин бүхы эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар партбюрогой үргэдхэгдэмэл заседани үнгэргөө һэмди. Энэ зүблөөн дээрээ тэжээл бэлэдхэлэй үедэ ябуулагдаха эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри тухай, үбһэ хуряалгын звенонуудай дунда ябуулагдаха социалис мүрысөөнэй дүримүүд тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн, лектор, политинформатор болон агитаторнуудай бүридэл баталһан байнабди. Удаань тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаха бүхы звенонуудта суглаануудые үнгэргэжэ, социалис уялгануудые зүбшэн хэлсэжэ абаһан, социалис мүрысөөнэй дүримүүдые болон моральна, материальна урмашуулгануудай хэмжээнүүдые һайнаар ойлгуулжа үгөө һэмди.

Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриие түргөөр ябуулхын тула арбан хоног бүри звенонуудай хэһэн ажалай дүнгүүдые гаргажа, илагшадта дамжуулгын Улаан вымпел, мүнгэн шантайгаар барюулха гэлсэһэн байгаабди. Хэрбээ үбһэ хуряалгын хүсэд оньһожоруулагдамал бэшэ звено арбан хоногой туршада, нэгэ хүдэлмэришэндэнь хубаахада, 60 центнерһээ дээшэ үбһэ бэлдэһэн байбал, 50 түхэригэй шанда хүртэхэ. Харин хүсэд оньһожоруулагдамал звено 80 центнерһээ дээшэ үбһэ бэлдэбэл, мүн лэ нимэ шанда хүртэхэ байна. Энээнһээ гадна нэгэдэхи һуури эзэлһэн звеногой хүндэлэлдэ совхозой түб буусада ажалай алдар солын Улаан туг үргэгдэхэ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин дүүрэхэдэ, эсэсэй дүнгүүд гаргагдаха юм. Хэрбээ үбһэ хуряалгын звено август һарын дүүрэтэр даажа абаһан талмайнгаа үбһэ дууһан хуряажа, түсэбөө дүүргэбэл, хэдыдэхишье һуури эзэлээ һаа, 100 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэ байна. Үбһэ хуряалгын эсэсэй дүнгүүдээр, нэгэ хүдэлмэришэндэнь хубаахада, эгээн ехэ үбһэ бэлэдхэһэн звено Хүндэлэлэй грамотаар, 200 түхэригэй мүнгэн шангаар шагнагдаха юм. Энээнһээ гадна эрхим шанартай үбһэ бэлэдхэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлөөһэн үгтэхөөр хараалагдана. Ажалай журам эбдэһэн, тракторнуудаа ямаршье шалтагаангүйгөөр байлгаһан, ажалай үедэ архидаһан звенонууд бүхы түхэлэй шангуудһаа хаһагдаха болоно.

Һүүлшын арбан хоногой дүнгүүдээр, Нугын отделениин Д. Д. Ангархаевай, Харбяангуудай отделениин Е. Л. Аюшеевэй, Е-Ж. Н. Малановай (комсомол-залуушуулай) гэгшэдэй звенонууд түрүүлжэ, дамжуулгын Улаан вымпелнүүдээр, 50—50 түхэригэй мүнгэн шангуудаар шагнагдаа. Харин тэдэнэр түсэбтэ даабаряа 50-һаа 65 процент хүрэтэр дүүргэнхэй. Е. Л. Аюшеевэй звеногой хүндэлэлдэ түб буусада Улаан туг үргэгдөө. Эдэ үдэрнүүдтэ наратай сэлмэг байжа, звенонууднай түрүү һуури эзэлхын түлөө үсэдөөр тэмсэжэ байнхай.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые саг соонь, түргөөр гаргажа байхын тула зургаан хүнһөө бүридэһэн пресс-центр байгуулаа һэмди. Тэрэнэй бүридэлдэ гол түлэб совхозой директор, партбюрогой секретарь, профкомой түрүүлэгшэ, комсомолой комитедэй секретарь, агрономууд болон диспетчер ороно. Звенонуудай хүдэлмэриин дүнгүүд үдэр бүхэндэ гаргагдана. Харин арбан хоногой дүнгүүдээр хэнэй звеногой түрүүлһые элирүүлжэ, ямар шан үгэхэеэ тодорхойлно.

Пресс-центрэй гаргаһан дүнгүүдые агитаторнууд абажа, өөһэд өөһэдынгөө звенонуудта ошоно, хэнэй звеногой хэнэйхиһээ хэды шэнээн хожомдожо, хэды шэнээн түрүүлжэ ябаһые соносходог заншалтай. Мүн звеногой эдэбхитэдтэй сугтаа «сахилгаан» болон «дайшалхы хуудаһануудые» гаргажа үлгэнэ. Манай эрхим агитаторнуудай тоодо Харбяангуудай хүдөөгэй библиотекые даагша Н. С. Марганова, Харбяангуудай дунда һургуулиин багша Л. С. Аюшеева, Нугын эхин һургуулиин багша М. С. Сотникова, ахамад ветврач Г. С. Сотникова, бухгалтер Л. Н. Маланова гэгшэд ороно.

Тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин эхилжэ байха үедэ лекторнүүд болон политинформаторнуудай үбһэшэдые хангаха график табиһан байгаабди. Лекторнүүдээр совхозой директор В. З. Доржиев, сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Л. Гонгоров, профкомой түрүүлэгшэ М. Б. Базаров гэгшэд томилогдонхой. Тэдэнэй хүдэлмэриие «Знание» бүлгэмэй эхин организациин түрүүлэгшэ В. С. Агунов толгойлдог. Уншаха лекцинүүдэйнь тематика партбюрогой заседани дээрэ баталагданхай. Эдэ лекторнүүднай, графигайнгаа ёһоор, үбһэ хуряалгын звенонуудта ошожо, лекци уншадаг. Гадна совхозоймнай мэргэжэлтэд өөһэд өөһэдынгөө шэглэлнүүдээр лекцинүүдые хүн зоной дунда уншана.

Политинформаторнуудаар гол түлэб партбюрогой гэшүүд болон мэргэжэлтэд баталагданхай. Тэдэнэй тоодо партбюрогой гэшүүд В. Л. Садаев, С. Б. Черепанов, ахамад агроном И. Б. Базаров, ахамад инженер-механик Г. Н. Зайганов, ахамад зоотехник Б. Д. Аюшеев, агроном В. Ж. Борхонов гэгшэд ороно. Эдэнэр район болон республика дотор, орон соо ба хилын саана боложо байһан шэнэ һонинуудтай үбһэшэдые танилсуулна.

Тэжээл бэлэдхэгшэдэй дунда партийна нүлөөнэй ехэ байхын тула үбһэ хуряалгын хоёр звенодо партийно-комсомольско бүлэг байгуулаа һэмди. Эдэ бүлэгүүдые коммунистнууд А. Н. Агунов болон Д. Д. Ангархаев гэгшэд толгойлжо, ажалай эрхим жэшээ харуулна. Тиихэдэ Е-Ж. Н. Малановай звенодо комсомолой бүлэг байгуулагданхай юм. Тэдэниие комсомолец Валерий Маланов толгойлдог. Эдэ бүлэгүүдһээ гадна арадай хиналтын болон депутадуудай постнууд звено бүхэндэ бии.

Үбһэшэд болон силос дарагшад худалдаа наймаанай талаар яһала һайнаар хангагдадаг. Хэрэнэй сельпогой автолавка графигай ёһоор ходо ерэжэ, сай, дабһа, хилээмэ, тамхи наймаалдаг юм. Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд үбһэшэдтэ мүн лэ ходо ерэжэ байдаг. Санбюллетеньнүүд гаргагдана. Харин соёлой талаар манай үбһэшэд һайнаар хангагдана гэхын аргагүй. Өөһэдымнай агитбригадын гэшүүд булта таража, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэридэ хабаадалсана. Теэд районой соёлой байшангай агитбригадынхид мүнөө жэл манда нэгэтэшье ерээгүй байһаниинь гайхалтай.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэри үдэр ошохо тума эршэдэжэ, һүүлшынгээ шатада хүрэхөөр дүтэлжэ ябана. Ниитынгээ адууһа малда сагай уларилай хэды орёо бэрхэ байгаашье һаань, хамаг оролдолгоёо гаргажа, хүн зоной дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүнөө үедэ 4618 центнер үбһэ бэлэдхэжэ абаад байнабди. Силос болон сенаж бэлэдхэлгэ түлэг дундаа ябажа байна.

А. СТЕПАНОВ,
Түнхэнэй районой Харбяангуудай совхозой партбюрогой секретарь.

ЗАЛУУШУУЛЫЕ КОММУНИ[СТЫН] ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН АСУУД[АЛНУУ]ДААР ҮНГЭРГЭГДЭХЭ ЛЕК[ЦИ, ИЛ]ЭЛИДХЭЛНҮҮД БОЛО[Н] ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ

ЖЭШЭЭ[ТЭ] ТЕМАТИ[КА]

Партиин шиидхэбэринүүд, нүхэр К. У. Черн[енкын] үгэнүүд—комсомолой ажал ябуулгын дайшал[хы]... мүн.

Комсомол болон залуушуул тухай Коммун[ис партиин] харал оролдолго.

Ленинскэ комсомол—партиин найдамтай [... дай]шалхы туһалагша.

Коммунис байгуулалтада комсомолой үүргэ...

Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан һа[...] дэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ ко[...] зорилго мүн.

Экономическа ба социальна гол зорилгонуу[...] гэдэ залуушуулай оруулдаг хубита.

Арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэ[...] нангин хэрэг.

Залуушуул болон техническэ дэбжэлтэ.

Комсомолой габшагай барилганууд — совет эрхэтэн ёһоор хүгжэн хүмүүжүүлгын һургуули.

Сибириин, Алас-Дурна зүгэй ба холын Хойто[...] гуудые ашаглалгада залуушуулай гаргаһан а[...] шалга.

Байгал-Амарай түмэр замые барилга—комсо[мол]... алдар солын түүхэ-бэшэгэй толотомо хуудаһан.

Россин Хара бэшэ хүрьһэтэ нютагуудые ш[...] лалгада комсомолой дүүргэдэг үүргэ.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ ком[сомол...] лүүлхэ гол шухала зорилгонууд.

Обществын аша туһада үнэн шударгыгаар, [...] тайгаар ажаллаха гээшэ комсомолец бүхэнэй [...] шын уялга, патриотическа нэрэ хүндэ мүн.

Комсомол-залуушуулай коллективүүдэй хүдэ[лмэриие] хүгжөөхэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринууды[е ...] манай коллективэй залуушуулай хубита.

Манай предприятиин үйлэдбэриин залуу но[...]

Алмалта, арьбалалта хэхэ даабаринуудаа ма[на]вэй залуушуул хэр дүүргэнэ гээшэб?

Манай предприятиин залуушуулай ажалай жу[рам].

Залуушуулые ажалда дуратайгаар, һайн һайх[ан] тайгаар хүмүүжүүлгэдэ һурган хүмүүжүүлгын [...] дүүргэдэг үүргэ.

Ленинскэ комсомол совет обществын полити[...] лалтада.

Гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэд[э] эдэбхитэйгээр хабаадалсалга — социалис демо[кратиин] шэнжэ мүн.

Манай сельскэ, районно, городской Советэ[й депу]тадуудай ажал ябуулга.

Совет обществын ёһотойл эрхэтэд байха [...] шуулай үндэр ехэ уялга мүн.

Али бүхы талаараа дүрбэн тэгшээр хүгжэһэн [...] дүүлэн хүмүүжүүлгэ—партиин стратегическэ за[...]

Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгые [...] жаруулха гээшэ партийна, гүрэнэй, ниитэ ара[...] шухала хэрэг мүн.

Коммунизмда һураха гээшэ залуушуулд[а] Ленинэй һайн һайхан һургаал болоно.

Хүтэлбэрилэгшэ—ургажа ябаа залуу үет[эниие] оролдосотойгоор хүмүүжүүлэгшэ.

Залуушуулда марксистско-ленинскэ суртал һ[...] мэдэрэл, буржуазна номнолдо эбсэшэгүй бай[...] сотой нэтэрүүгээр хүмүүжүүлхэ.

Совет залуушуулай патриотизм ба социалис[...] нализм.

Парти болон арадай революционно, дайшал[...] ёһо заншалнуудаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ.

Залуу үетэндэ үзэл сурталай, һайн һайхан [...] үндэр шэнжэ шанарнуудые бүрилдүүлэн хүмү[үжүүлхэ].

Залуушуулые сэрэгэй-патриотическа талаарн[ь ...] гые һайжаруулха.

Сэрэгэй хэрэгтэ жэшээтэ һайнаар һураха г[...] залуушуулда үгэһэн захяа заабари мүн.

Социалис Эсэгэ ороноо сахин хамгаалга — [...] ороной залуу эрхэтэн бүхэнэй нангин уялга м[үн].

Комсомол Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ех[э ...] нүүдтэ.

Дайнай ветерануудта—комсомолой анхарал [...]

Һургуулиие хубилган шэнэлэлгые бэелүүлгэд[э ...] дүүргэдэг үүргэ.

Комсомол — һургуулиин багшанарай коллек[тивэй] дамтай түшэг тулгуури.

Пионерэй организацинуудай үүсхэл эдэбхи[...] гаад хүдэлхэ арга шадабариие, зохёон бай[...] ябуулгые хүгжөөхэ.

Залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ гэр бүлын ү[...] лүүлхэ.

Ургажа ябаа залуу үетэниие бурхан шаж[ан...] гүйгөөр хүмүүжүүлгын зорилгонууд.

Ажаһуудаг газар — залуушуулые хүмүүжүү[лгын] үүсхэлэй оршон байдал.

Комсомол дотор коммунистын бэелүүлдэг [...] партийна харюусалгатай даабари.

Комсомолой хүдэлмэриин гуримые, түхэл [...] аргануудые нарижуулан һайжаруулха.

Партийна хүтэлбэри — комсомолой үзэл сурт[алай ...] хы ба зохёохы ажал ябуулгын эдэбхи үүсхэлэй [...] мүн.

Оронойнгоо, социализмын ба эб найрамдалай түлөө совет залуушуулай түүхэтэ харюусалга.

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

АМЖАЛТАЯА АРЬБАДХАНА

«Байкалрыбпром» нэгэдэлэй коллектив загаһа ехээр олзоборилжо, эрхим шанартай продукци гаргажа, Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байна. Байгша оной эхинһээ загаһа олзоборилдог, продукци гаргадаг заводуудай коллективүүд муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлана. Баргажанай-Адагай, Нижнеангарскын, Кабанскын, Баунтын загаһанай заводуудай коллективүүд илангаяа шалгарна.

Баргажанай-Адагай загаһанай заводой коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй туршада загаһа олзоборилхо түсэбөө 168 процент дүүргэжэ, нэгэдэл дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ илажа гараа. Тус заводой коллектив загаһа бариха шэнэ түрүү онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлээ. Жэшээлхэдэ, хоёр катераар губшуур татаха арга республикынгаа загаһашадай дундаһаа эгээл түрүүлэн хэрэглэдэг болобо. Загаһа бариха гүльмэ, губшуураа, онгосо, катернуудаа наринаар, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шадана. Иигэжэл гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Манай нэгэдэл дотор дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд олон лэ даа. Үдэр хоногой ошохо тума ажалай түрүүшүүлэй тоо улам олошорно. Нижнеангарскын загаһанай заводой үнинэй хүдэлмэришэн М. М. Орловой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байгша ондо 800 центнер загаһа олзоборилхо даабаритай аад, үнэн дээрээ 1508 центнер загаһа гүрэндөө тушаагаад байна. Арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр, сүм хэрэглэжэ шадаһан дээрэһээ тус бригадын коллектив һайн үрэ дүн туйлажа, республикын загаһашадай дундаһаа онсо шалгарна. Эдэнэр мүнөө 1987 оной түсэбөөр загаһа олзоборилно.

Кабанскын загаһанай заводой бэрхэ хүдэлмэришэн И. А. Коневой бригадын коллектив жэлэй эхинһээ 1300 центнер омоли барижа, нэгэдэл дотороо хоёрдохи һуури эзэлээ. Манай «Байкалрыбпром» нэгэдэлэй бэшэшье загаһашад оролдосотойгоор хүдэлжэ, загаһа олзоборилхо түсэбөө дүүргэхын, һайн шанартай продукци ехээр гаргахын түлөө тэмсэнэ. Нэгэдэлэймнай коллектив байгша оной хоёрдохи кварталай туршада консервэ гаргаха түсэбөө 120 процент, продукци худалдаха түсэбөө 116 процент дүүргээ юм. КПСС-эй Буряадай обком, Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет болон ВЛКСМ-эй обком энэ туйлалтануудыемнай үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан тугаар шагнаһан юм. Бидэ июль, август һарануудай түсэб дүүргэжэ, амжалтаяа улам арьбадхаабди.

И. АРТЮНИН,
«Байкалрыбпром» нэгэдэлэй загаһа олзоборилгын таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

Сэлэнгын модоной баазын И. Е. Невзгодовой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд модо тусхай хэмжүүрээр тайраха орёо оньһон лининүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, халаан бүриингөө даабариие үлүүлдэг байха юм. Байгша оной

ЗОРИЛГОНЬ ТОДО

найман һарын туршада 124 мянган кубометр модо тайраха даабаряа 132 мянган кубометртэ хүргэбэ.

— Бригадымнай гэшүүд хүдэлмэриин хэдэн мэргэжэл шудаланхай. Модо отолдог түхеэрэлгэеэ һаатуулан, миин байлгангүйгөөр ашаглаха хэрэгтэ энэмнай ехэ удха шанартай юм. Бидэ бултадаа оролдонобди. Энээн дээрэһээ үдэр бүри үндэр бүтээсэ туйлагдана, — гэжэ бригадир И. Е. Невзгодов хэлэнэ. Тус бригадын коллектив арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, байгша оной даабариие ноябриин 7-до дүүргэжэ, Агуу Октябриин 67 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтаха гэжэ шиидэнхэй.

Манай баазын хүдэлмэришэд яһалал оролдоно. Найман һарын туршада хүн бүридэ 2763 түхэригэй продукци гаргаха аад, үнэн дээрээ 2815 түхэригэй продукци гаргаһан байнабди. Продукци худалдаха даабари 230 мянган түхэригөөр үлүүлэгдээ.

И. КОЛЧАНОВА,
Сэлэнгын модоной баазын түсэблэлгын таһагай начальник.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадта 11-дэхи табан жэлэй түрүүшүүл олон юм. Нэрлэбэл, нэхэгшэд Валентина Потемкина, Галина Лещева, Мария Козлова гэгшэд болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Галина Лещева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЖЭЛЭЙ ДААБАРИ ҮЛҮҮЛХЭБДИ

«Татарский ключ» карьероуправлениин хүдэлмэришэд һайн шанартай продукци ехээр гаргажа, Загарайн районой промышленна предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн лэ байдаг. Байгша оной эхинһээ тус коллектив эдэбхи үүсхэл гарган, эршэтэй шангаар хүдэлжэ, муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Долоо һарын туршада продукци гаргаха даабаряа 170 мянган түхэригөөр, продукци худалдаха — 400 мянган түхэригөөр үлүүлээ.

Коллективнай арга боломжонуудаа һайса хаража үзөөд, байгша оной даабари болзорһоонь урид декабриин 15-да дүүргэхээр уялга абаба. Энэ хараа түсэбөө бэелүүлхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэн бүхэн хамаг хүсэ шадалаа ажал хэрэгтээ зорюулан, эрид нэтэрүүгээр ажаллажа байна.

Е. САВЕЛЬЕВА,
«Татарский ключ» карьероуправлениин инженер.

Түсэбһөө гадуур худалдагдана

Һүүлэй жэлнүүдтэ Хяагтын трикотажна фабрикын коллектив эдэбхи үүсхэл гаргажа, эршэтэй шангаар хүдэлжэ эхилбэ. Эндэ хүдэлмэриин саг, оньһон техникэ аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Социалис мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэгдэнэ. Энээн дээрэһээ үдэр бүриин даабари үлүүлэгдэжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргагдана. Олоной оролдосотой бэрхээр, мүрысэн ажаллаһанай ашаар лэ энэ жэлэй долоо һарын түсэбһөө гадуур 1 миллион 60 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

Манай Нютагай промышленностиин министерствын бэшэшье предприятинуудай хүдэлмэришэд продукци гаргаха, худалдаха даабаряа үлүүлхэ хэрэгтэ хаба шадалаа зорюулна. Министерствын коллектив долоо һарынгаа даабариһаа гадуур 311 мянган түхэригэй продукци худалдаад байна.

О. СИДОРОВА,
Буряадай АССР-эй Нютагай промышленностиин министерствын инженер.

БАМ

МҮРЫСӨӨНЭЙ АШААР

Байгал-Амарай түмэр замай «алтан залгалааe» үдэрһөө үдэртэ дүтэлүүлжэ байһан барилгашадай мүрысөөндэ илалта туйлаһанай түлөө А. Бондариин даадаг комсомол-залуушуулай бригадада хоёр шан нэгэн доро барюулагдаба. Ажалай мүрысөөндэ илагшада зорюулжа, Чехословакиин залуушуулай социалис холбооной бии болгоһон дамжуулгын Улаан туг ба КПСС-эй Шэтын обкомой дамжуулгын вымпел бригадада барюулагдаа.

Графигаар хараалагдаһан болзорто Куанда станци хүрэтэр тус коллектив рельснүүдые табижа, хахад жэлэйнгээ даабариие хоёр дахин шахуу үлүүлһэн байна. Бусадшье дүнгүүдээр А. Бондариин бригада нүгөөдүүлээ илажа гараа. Гэбэшье мүрысэгшэ бригададань хүшэр хүндэ участок хүртэһэн; тоннельщигүүд хүдэлмэриень һаатуулһан байгаа.

— Бидэ һүүлшын километрнүүдтэ харюугаа абахые оролдохо байнабди, — гэжэ И. Варшавский хэлэнэ.— Мүрысөөн иигэжэ уялгана бшуу. Бидэ мүрысэгшэ бригадынхидай амжалтануудай хойноһоо анхаралтайгаар адагладаг, зарим дүршэлыень халан абадаг гээшэбди. «Хүдэлмэриин эстафетын» гурим хүдэлмэриень хурдадхаба гэжэ ойлгоходоо, тэрэниие өөһэдтөө нэбтэрүүлээ һэмди. Бидэниие хангадаг заводуудай коллективүүдтэй, түмэр замай далан бэлдэгшэдтэй манай бригада 17 хэлсээ баталанхай.

Түрүү хоёр коллективэй мүрысөөнэй гуримуудай ёһоор гансал үйлэдбэриин дүнгүүд хараада абтадаг бэшэ юм. Барилгашадай һуралсал, ниитын ажабайдалда, спортдо тэдэнэй хабаадалга хараада абтадаг юм. Жэшээлбэл, Бондариин бригадада арадай театр байгуулагданхай. Харин Кодарай саана байражаһан Варшавскиин коллектив эндэхи барилгашадай дунда диспут, конкурснуудые үнгэргэдэг, концертнүүдые табидаг байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүд согсологдожо, шэнэ зорилгонууд табигдаба. А. Бондариин бригада Куанда станцида хүдэлмэри дүүргээд, зүүн тээшээ рельснүүдые табина, Харин И. Варшавскиин толгойлдог коллектив урдаһаань дабшана. Мүрысөөн үргэлжэлһөөр.

Чара,
Шэтын область.

ҮМСЫН АВТОМОБИЛЬТАЙ ХҮНҮҮДЫЕ ХАНГАДАГ АЛБАН

Зея, Дипкун болон түмэр замай бусад һуурин тосхонуудай автомобиляар ябаха дуратайшуул үмсынгөө «Жигули» гү, али «Нива» машинануудые хаана заһуулхаб гэжэ һанаагаа зобохоёо болёо. БАМ-ай трассада дүтэ шадар автомобильнуудые хангалгые алба байгуулһан «Автовазтехобслуживание» гэжэ нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгые даажа абаа юм. Зея хотодо нээгдэһэн техническэ хангалгын пункт 400 хүнгэн машина жэлдэ заһабарилха аргатай юм.

Түмэр зам дээрэ автомобильнуудай тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Ерэхэ жэлдэ шэнэ түхеэрэлгэ тодхогдоходо, техническэ хангалгын шэнэ албан мүнөөнэйхиһөө 1,5 дахин олон машина хангадаг болохо юм.

АШЫЕНЬ ХАРЮУЛААЛ АЖАЛТНАЙ

Эгсэ найман жэлэй саада тээ бэлэй. Хонхолын, удаань Новостройкын һаалиин фермые даагшаар арбан нэгэдэхи жэлээ хүдэлмэрилжэ байһан Иван Васильевич Белоусые адуушанай бригадые даажа абахыень колхозой правлениин дурадхахада, тэрэ абаһаар зүбшөөлөө үгөөгүй һэн. Үни удаан ажаллажа дүршэһэн хүдэлмэрез орхихо дурагүй байхаһаа гадна, даалгагдаһан шэнэ тушаалынь али зэргын харюусалгатай байхань гээшэб гэжэ бахардаа ха юм. Ушарынь хадаа колхозой адуушад хододоо сүлөөтэйхэнүүд ябахань харагдадаг һэн. Урдандаа колхозой правлениин заседанида адуушадай ажал хэзээдэшье зүбшэгдэдэггүй, энэ һалбари тухай нэгэшье хүн дуу гарадаггүй, булта мартажархиһандал үнгэрдэг байгаа. Теэд, адуушадай бригада даажа абаад байхадашье абаһаар анхарха хүн байгаагүй. Һүрэг адуу моридоо ээлжээлэн харууһалаад лэ байдаг байба. Нэгэтэ Иван Васильевич Белоус ажахынгаа ахамад зоотехнигтэй уулзажа, адуу моридые үсхэбэрилхэ талаар колхоздо ямар хүдэлмэриин ябуулагдахаар түсэблэгдэһэн тухай үни удаан хөөрэлдөө бэлэй. Тэрэнь хараалһан түсэбөө дэлгэн тайлбарилбашье, энээнэйнгээ бэелүүлэгдэнгүй, саарһан дээрэ үлэшэдэг байһан тухайнь адуушанда хэлээгүй. Үнэндөө удхалжа ойлгуулһаниинше хэрэггүй һэн. Юуб гэхэдэ, Иван Васильевич адуушанаар арбаад һарын туршада ажаллаад байхадаа, ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдэй адуу моридые үсхэбэрилгэдэ анхаралаа хандуулдаггүй байһыень абаһаар лэ ойлгожо абаа. Тиигэжэ тэрэ колхозой түрүүлэгшэтэй уулзахадаа өөрынгөө һанамжа хөөрэжэ үгөө бэлэй. Правлениин түрүүлэгшэ адуушанай хэлэһэниие зүбшөөгөөд, адуу үсхэбэрилгэдөө одоошье ондоохоноор, урдынхиһаа онсо анхархаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ бэлэй. Тэрэ гэһээр эгсэ найман жэл үнгэрөө. Энэ хугасаада адуушадай хүдэлмэри нилээдгүй хубилаа. Ажахын мэргэжэлтэд адуу моридые үсхэбэрилхэдөө бусад һалбаридал анхардаг боложо захалаа. Тодорхойлбол, адуу моридой үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдахаһаа гадна унага олоор абажа, гарза хоролтогүй түлжүүлхын түлөө тэмсэл дэлгэрээ.

Энэл үеэр түрэл «Искра» колхозойнь правлени ородой хатарша үүлтэрэй азаргануудые худалдажа абаад, адуун һүрэгтөө табяа һэн. Тиигээд үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэрез зоотехническэ заабариин ёһоор ябуулжа захалаа юм. Мүнөө тус ажахыда һайн үүлтэрэй 37 азарга, тэрэ тоодо 81 гүүн тоологдоно. Нёдондо Иван Васильевичай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд 100 гүүн бүриһөө 90 гаран унага түлжүүлһэн байна.

— Бригададамнай дүршэлтэй адуушад олон. Мүнөө Григорий Черных, Дмитрий Архипов, Николай Чигеров, Василий Шальков, Николай Рычков гэгшэд адуушанаар ажаллана. Манай хүдэлмэридэ мориндо дурлаһан хүн ажаллахадаал таараха гэжэ һанагшаб. Би өөрөө олон жэлдэ үхэр адуулһан хүм. Адуун гээшэ үхэртэ орходоо ондоохон даа. Үхэрнүүдые үхибүүншье һаа бэлшээридэ харууһалжа шадаха. Харин һүрэг адуу манаха гээшэ хүшэрхэн. Бүлэг гүүнүүдые амяарлаад ябаһан азарга бүхэнэй абари зангые һайн мэдэхэ, ойлгохол хүн адуушан байха ёһотой гэжэ һанагшаб гэжэ Иван Васильевич Белоус хэлээ һэн.

Урдандаа мартагдан алдаһан энэ һалбари мүнөө эгээл олзотой болонхой. Колхозой адуушад намартаа холын бэлшээриһээ бусахадаа, һүрэг соо-һоо бүлэг адуу илгажа гүрэндэ тушаадаг заншалтай. Нёдондо адуун бүхэнөө 480 килограмм шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта эльгээгээ һэн. Тиихэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ тус ажахы республикын выставкэ — аукциондо жэншэдгүй хабаадалсадаг болоо. Аукциондо дүрбэдэхи жэлээ хабаадалсаһан энэ колхоз асарһан азарга бүхэнөө 3600 түхэригөөр худалдажа, горитойхон олзо оруулна. 1982 ондо үүлтэртэ азарга худалдажа, 13 мянган түхэригэй түлбэри абаа. Харин нёдондо аукциондо 5 азарга худалдагдаа һэн.

Колхозой ахамад зоотехник Александр Михайлович Рычковой мэдүүлһэнэй ёһоор, жэлэй туршада адуу мори үсхэбэрилгэһөө бүхыдөө 46 мянган 388 түхэригэй олзо абтана гэхэ гү, али дунда зэргээр 18—19 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдана.

Унага, даагануудаа гарза хоролтогүй түлжүүлхын тула адуушадай бригада 150—200 гектарта зеленко таридаг болонхой. Намартаа ургасаяа өөһэдынгөө хүсөөр хуряажа абаад, үлөөдэһэн дээрэнь унагануудаа бэлшээдэг заншалтай. Үбэлэй һарануудта һүрэгһөө амяарлагдажа илгагдаһан унага, даагануудаа зеленко, үбһэ, һолоомоор эдеэлүүлжэ ондо оруулдаг юм.

— Байгша ондо абаһан социалис уялгамнай ехэ. 100 гүүн бүхэнһөө 90 унага түлжүүлжэ, 173 центнер адуунай тарган мяха гүрэндэ тушаахабди. Манай һүрэгтэ һайн үүлтэрэй дүрбэн азарга бии. Зундаа һүрэг адуугаа Заганай дабаанай саада талада Потанино һууриин шадархи ойн соорхойдохи бэлшээридэ адуулаабди. Энэ жэлдэ ногоон һайн, һоно, батаганашье урдынхиһаа үсөөн байжа, адуу мориднай тунга ногоондо бэлшэхэдээ яһала хүшэлөө, таргалаа. Намар хүйтэн болотор эндээ байгаад, тарянай үлөөдэһэн дээрэ һүрэгөө бэлшээхээр бусахабди, — гэжэ адуушадай бригадын бригадир бата найдамтайгаар хөөрэнэ.

Жэлһээ жэлдэ адуу моридоо олошоруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлжэ байһан дурсагдагша колхозой адуушад зунай бэлшээриин һүүлээр, октябрь һарын эсэстэ унагануудаа эхэһээнь амяарлажа шэгнээд, үбэлэйнгөө байрада хорёо соо харууһална. Иигэжэ адуулагдаһан унагад үбэлэй хүйтэндэ хүшэ тамираа алдажа доройтодоггүй байха юм. Тэрэшэлэн намартаа бэлшээриһээ бусаһан адуугаа гүрэндэ тушаахадаа морин бүхэнөө шэгнэдэг гуримтай. Эндэ 450 килограммһаа доошо шэгнүүртэй адуун мяханда эльгээгдэнгүй һүрэгтөө үлөөгдэнэ. Иигэжэ ехэ шэгнүүртэй адуу бэлэдхэлэй пунктда тушааһандаа энэ ажахы ашагүйхэн нэмэлтэ түлбэридэ хүртэнэ бшуу.

Адуушадай бригада ажалаа хамтын подрядай гуримаар эмхидхэһээр үнихэнэй. Жэлэй дүнгөөр түсэб, уялгануудаа үлүүлэн дүүргэһэн тус коллектив горитойхон урмашуулгада хүртэнэ. Тиимэһээ бригадын гэшүүн бүхэн бүхы һүрэгөө гарза хоролтогүй харууһалхаһаа гадна, шэгнүүрыень ехээр нэмээхые оролдоно ха юм.

Урдань бодомжолдог байһандань орходоо адуушадай хүдэлмэриин нилээд хүшэр байһыень Иван Васильевич түрүүшын һарануудһаа ойлгоо һэн. Янгинама шэмэрүүн хүйтэн, саһа шуургатай гү, али залинта аадартайшье байг хамаагүй, адуушад һүрэгөө харууһалжа, [...] эмээл морин [...] ябадаг зон ха[...] залуушаг лэ һ[...] мүсөө шархирд[...] шадта таараха[...] Иван Васильев[ич] дэр сула бэе[...] лэ хадаа энд[...] нютагаархидын[...] зүб. Бага ба[...] ажал хэжэ үг[...] ямаршье бэрх[...]

— Бидэ һүрэ[...] хоёророо ээл[...] нэбди. Амарһа[...] бэлшээридэ гар[...] тэ үбһэ тэжээ[...] дэлмэридэ яб[...] шодоо бидэ т[...] даажа абаад, [...] буйгуулаад үр[...] абадаг болохо[...] Колхозоймнай [...] жэхэл аабза г[...] гэжэ Иван Ва[сильевич...]

Тобшолон х[...] доторoo дэлгэ[...] мүрысөөндэ э[...] шадай түрүү [...] олон жэлдэ [...] ажалынь ашаа[...] шэл даа. Мү[...] ажахын адууш[...] рэй районой [...] онуудай малай[...] дүнгүүдээр Бу[...] лис мүрысөөнд[...] эй ЦК-гай, СС[...] нүүдэй Совет[...] болон ВЛКСМ-[...] дэлэлэй грамо[...] һанда бүри ур[...] туйлаһан энэ [...] даашье бүри [...] мэлзэнэд.

Вл. [...]

...АЛТА ЮУ ...УЛААБ?

АНХАРАЛАА ҺУЛАДУУЛАА...

...онуудай үбэлжэлгын хаһада Улаан-Үдын райо-... эмхи зургаануудай хэр зэргээр бэлдэжэ байһан ...тын материал «Гуталаа тайлаад гарагты» гэһэн ... һаяшаг манай газетэдэ толилогдоо һэн. Бүри... ...найнай корреспондент Хурамхаанай районоор ...дэ, тэндэхи соёлой эмхи зургаануудай байра, ...онирхоһон байна. Тэмдэглэлнүүдыень уншагша... дурадханабди.

...нуудташье хандааб — туһагүй. Шэрдэгдээгүй сонхонуудаа, эбдэрхэй аппаратураяа тэрэ харуулна. Юу хэлэхэб, задагайшаг лэ байдалтай «ажахые» Тамара Иннокентьевна даажа абаа. (Урдань тус клубые С. Н. Уракаева даадаг байгаа. Теэд дүршэлтэй бэрхэ багша ябаһан Т. И. Бубнова энэшье ажалдаа ханамжатайгаар хандажа, клубай хүдэлмэрие һайжаруулан һэргээхэ гэжэ найдаха ёһотойбди. Тиин иишэ һүүлэй сагта залуушуулай олоор ерэһэниие хараадаа абан, клубые хангалгада хабаатай бүхы эмхи зургаанууд һахалиинхидта туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй.

Харин Хурамхаанай районно библиотекын һахалиин филиалда хүрэһэмнай, тэндэ капитальна заһабарилга яһалал хэгдэһэн байба. Хана уняануудынь штукатурдагдаһан, сагаадагдаһан, байшан гэрынь газаа талаһаа дулаалагдаһан байжа, библиотекые даагша З. В. Ринчинова сэдьхэлээ ханангi байһанаа мэдүүлээ. «Гансал завалинаа нэгэ бага үргэхэ һанаатайб. Бэшэ хэхэ юумэн хэгдээ хэбэртэй. Гэрнай үбэлдөө дулаан лэ байһай даа — ондоо юушье хэрэггүй»,— гэжэ тэрэнэй хэлэхэньшье зүб лэ даа. Урдань энэ библиотекэ абаха танаггүй зүдэрүү байдалтай байһан гэнэ. Библиотекын хаагдаха тооной болоходонь лэ, эндэ капитальна заһабарилга хэгдэбэ ха юм.

Могойтын хүдөөгэй клубта һүүлээрнь орожо гараабди. Эндэ заһабарилга эхилэгдээшьегүй байгаа һэн. Клубые даагша С. О. Раднаева энэ ушарые иигэжэ тайлбарилна:

— Шорой хамагша бидэ хоёр юугээ хэжэ бирахабибди даа. Шэрэ, избёосхо — юуншье байхагүй. Хубхай мүнгэн лэ бидэндэ үгтэнэ ха юм. Зүгөөр нэгэшье эмхи зургаан тэрээндэмнай барилгын материалнуудые худалдаха эрхэгүй...

Һангиршаһан һандалинууд, шэрдэгдээгүй шала, эбдэрхэй динамигууд — юрэдөөл, харалгын зал соо нюдэ баясуулмаар юумэн дайралдаагүй... Зүгөөр нахижа, мэнэ унахаар болошоһон маатинсануудтай үһэзе хаража, һанаа зобохоор лэ байгдаа.

Энэ клубта уран һайханай хүтэлбэрилэгшын үгы байһаниинь мүн лэ халагламаар. Клубые даагшын сессиеэ тушаахаар һараар город ябашахада, клуб огто харууһагүй үлэшэдэг байба. Соёл-гэгээрэлэй училищиие дүүргээд, иишэ хүдэлхөөр ерэһэн Алиса Цыренова оройдоол жэл болоод ябаа. Ушарынь гэхэдэ, залуу мэргэжэлтэдэ байра үгтөөгүй...

— 800 гаран хүнэй ажаһуудаг нютаг лэ даа, — гэжэ Светлана Очировна хахасалган дээрээ нэмээ һэн. — Тиимэшье ехэ бэшэ. Зүгөөр багашье гэхын аргагүй. Залуушуул олон... Теэд эдэнэй нютагһаа гаража ябашахагүйн тула клубайнгаа байдалые дары һэргээхэ хэрэгтэй. Харин бидэндэ өөһэдын хүгжэмшэншье үгы...

Бидэниие үдэшэжэ гарахадаа, гэрэйнгээ оройн үмхиржэ хуушарһаниие, байшангай гадаада талын үзэмжэгүй муухай болоһониие тэрэ харуулаа. Харин энэ гэрэй нүгөөдэ хахадые библиотекэ эзэлдэг байгаа һэн. Библиотекые даагша Л. Ц. Баторова өөрынгөө хахадта заһабарилга арга шадал соогоо хэһэн ушартай.

Гааргын хүдөөгэй клубта заһабарилга мүн лэ хэгдээгүй. Сүмэрһэн сонхонуудтай энэ байшангай хажуугаар үнгэрхэдөө, зосоонь ямар хаб даа гэжэ һанахаар лэ байгдаа. Клубые даагшатай бүри орой болоһон хойно, хүдөөгэй библиотекын дэргэдэ уулзаабди. Хубита Очирович тоомжоргүйгөөр гараараа занган:

— Юу хэлэнэ гээшэбта! Заһабарилга тухай бодохошье саг байгаагүйл. Бүхэли зунаараа үбһэндэ ябажа гарагдаа. Тэды центнер үбһэ тушаахат гэхэдэнь яахабши?— гээ һэн.

— Заһабарилгын материалнуудаар хэр ханганаб? — гэжэ асуунабди.

— Юушье байхагүй, юушьегүйбди!

...Хүдөөгэйнь библиотекэдэ орободи. Дулма Абрамовна Ринчино саарһа дансануудаа согсолжо һууба. Бишыхан хоёр таһалга соонь — яр-ябта номууд. Заһабарилга баһал хэгдээгүй.

— Шэнэ библиотекарь ерэхэ ёһотой юм һэн. Ажалаа тушааха гээд, хүлеэжэ ядашоод байнаб. Ерэхэдээл, заһабарилга хэнэ бээз..., —гэжэ Дулма Абрамовнагай хэлэхые шагнаад, тэндэһээ гаража ошоо һэмди. Иигээд ерэхэдээ, Гааргадал соёлой эмхи зургаанууд аһан задагай байдалтай гэжэ тобшолол хэхээр байгдаа. Энээн тушаа районой соёлой таһагайхид нэн түрүүлэн һаналаа табиха ёһотой гээшэ аабза. Теэд районой соёлой таһагые даагша Л. Чимитов энэ байдалаа тодоор тайлбарилжа шадахагүй байгаа һэн. Энэ тушаалда тэрэ балайшье удаан хүдэлнэгүй, гэбэшье ямар нэгэн хэмжээнүүдые абажа үрдихөөр лэ байгаа даа.

Аргатын соёлой байшангай директор Х. Д. Цыремпиловагай тэрэ үдэр уулзажа шадаагүйбди. Зүгөөр соёлой байшан руу ороходомнай, заһабарилга яһала хэгдэнхэй, хана уняанууд сагаадагданхай харагдаба. Энэл байшан соо библиотекынхид байрлаһан, тиихэдээ намар-үбэлэй хаһада шадаха соогоо бэлдэһэн байба.

Алишье нютагай библиотекэнүүдтэ, клубуудта хүрэхэдэмнай, хүдэлмэрилэгшэдынь адлирхуул гомдолнуудые баряа һэн. Заһабарилгын материалгүйгөө тэдэнэр булта дурдана. Шиидхэгдэхээр бэшэ ямар тиимэ асуудал гээшэб гэжэ бодоод, бидэнээр суг ябаһан нүхэр Л. Чимитовтэ байдалаа тайлбарилхыень дурадхабабди.

— Районоймнай 13 библиотекын 9-дэ, мүн 7 клубта заһабарилга хэгдэжэ эхилэнхэй. Үнэхөөрөөшье, барилгын материалаар ехэтэ дуталданабди. Теэд райомнай заха холын районуудай нэгэн гээшэ ааб даа. Улаан-Үдэһөө материал буулгуулхын тулада утыһ зайе дабаха баатай бологдоно. Нютаг дээрээ материал бэлэрхэнь бүришье һаа бэрхэтэй. Магазинуудта шэрэ байнал даа. Теэд сэхэ мүнгөө түлөөд, тэрэниие худалдажа абаха эрхэгүйбди... Теэд яахаб, үлэһэн сагаа зүбөөр хэрэглэжэ, клубуудаа түргэн зуура заһабарилхые оролдохо гүбди даа. Бэшэ юун байхаб, — гэжэ тэрэнэй хэлэхые шагнахадаа, һанаамнай балайшье тэгшэрээгүй бэлэй...

Намарай газаа орожо ерэбэшье, районой соёлой гуламтануудай олонхинь заһабарилагдаагүй, хүйтэн задагай зандаа байна. Энэ хадаа хүдөөгэй клубуудые, библиотекэнүүдые даагшанарайшье, районой соёлой таһагые даагшыншье, ажахын болон партийна хүтэлбэрилэгшэдэйшье хайхарамжагүй хандалгаһаа эхитэй. Эндэ хүн бүхэнэй зэмые тодорхойлһоной хэрэг үгы гэжэ һанагдана. Клубууд, библиотекэнүүд хамтын хүсөөр заһабарилагдаха, тэрэ мүртөө түргөөр заһабарилагдаха ёһотой. Нэгэдэхеэр, энэмнай бултанда хабаатай хэрэг шуу да. Хоёрдохёор, саг ошожол, үдэр хоногууд үнгэржэл байна...

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Хурамхаанай район.

ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ХАРАА ШЭГЛЭЛНҮҮД

НАРАНАЙ ЭЛШЭ ГЭРЭЛЫЕ АШАГЛАЛГА

Наранһаа ерэдэг элшэ гэрэлые гурбан үдэр соо бүгэдыень суглуулжа абаа һаа, энэнь газар дээрэ түлишэ болгон хэрэглэгдэдэг бүхы юумые бултыень булиха гэжэ тоологдонхой.

Наранай элшэ хүсые хүн үнинһөө хойшо ашаглаха гэжэ оролдоһон.

Тиигэбэшье наранай элшэ хэрэглэхэ тухай гелиоэнергетикэ гэжэ эрдэм һаял түрүүшын алхамуудые хэжэ байгаа юм. Газар дайдые бузарладаггүй наранай арюун сэбэр, барагдашагүй ехэ элшын оройдоол дуһал мэтэ багахан хубинь мүнөөнһөө ашаглагдана. Манай дэлхэйе гэрэлтүүлдэг наранай элшые ашаглаха хоёр арга замые эрдэмтэд ухаалан хүгжөөнэ. Нэгэдэхинь хадаа, наранай элшые электрын элшэ хүсэн болгожо, сэхэ хубилгаха зам болоно. Хоёрдохинь — тэрэнэй элшэ дулаае суглуулан гулидхаха зам юм.

НАРАНАЙ БАТАРЕЙНҮҮД

Түрүүшын аргыень ухаалхын тулада полупроводнигууд болон электрохимиин, физикохимиин талаар орёо оньһон хүдэлмэри дүүргэхэ хэрэгтэй байгаа. Нижегородско радиолабораториин научна хүдэлмэрилэгшэ О. В. Лосев гэгшэ 1922 ондо эрдэм ухаанда шухал ехэ нээлтэ хээ һэн. Юун бэ гэхэдэ, цинкын окисиин кристалл үзүүртэй буладтай холболдоходоо, полупроводник болоод, элшые ехэдхэдэг шэнжэтэй байба.

Мүн академик А. Ф. Иоффе наранай гэрэлые электрын элшэ болгохын тулада полупроводнигуудые фотоэлементнүүд болгон хэрэглэхэ аргатай байһан тухай 1931 ондо хэлэһэн юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хэгдэһэн шэнжэлгын эсэстэ наранай элшые ехэ хэмжээгээр электрын элшэ хүсэн болгохо полупроводнигуудтай оньһонууд теориин талаар ухаалагдаад, бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ эхилэнхэй. Эдэ фотоэлементнүүдэй батарейн элшэ хүсэниинь тепловой, гидравлическа ба атомна электростанциинуудайхиһаа дээшээ байха хараатай. Оройдоол хахад дүрбэлжэн метр талмайтай аад, 32 мянган вольт напряженитэй, «наранай ехэ вольтын батарейнүүд» СССР-тэ бии болгогдожо туршагданхай.

Туркмениин СССР-эй АН-ай Физико-техническэ институдай эрдэм-туршалгын гелиокомплекс Ашхабад шадар байгуулагданхай. Тэндэ наранай элшэ гэрэл һүниин сагташье тэндэхи газарые гэрэлтүүлнэ. Сахюурта батарейн блогуудһаа хабсаргагдаһан тэндэхи фотоэлектрическэ станциин хүсэниинь 1 киловатт юм. Үдэртөө тус станци хэрэглэгшэдтэ электрын ток үгэдэг, аккумуляторнуудта шэнэ хүсэ оруулдаг.

Элшэ хүсэ үгэдэг бусад эшэ үндэһэнүүдтэ орходоо, фотоэлектрическэ станцинууд юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, электрын элшэ дамжуулдаг лини татахань хэсүү газарта —холын тосхонуудта, хадын сэлеэнгүүдтэ хэрэглэхэдэ һайн.

Киловатт хүрэтэр хүсэтэй 150 шахуу иимэ амяараа станцинууд манай орондо бии болонхой. Хара, Аралыка, Баренцын далай дээрэхи, Байгал ба Ладожска нуур дээрэхи маяагууд ба онгосонуудта үгтэдэг тэмдэгүүдтэ иимэ станцинууд тодхогдонхой. Мүн тэдэ радиорелейнэ хэлхеэ холбоое электрын элшээр хангадаг. Магистральна хоолой соргонуудые жэбэ жонхоһоо электрохимическэ аргаар аршалхын тулада фотогенераторнууд ехээр хэрэглэгдэнэ.

Наранай электростанцинууд хүдөө ажахыдашье хэрэглэгдэнэ. Газар дороһоо уһа гаргадаг комплекс байгуулагданхай. Электронасос, наранай батарейнүүдэй блок болон уһа дабһагүй болгодог түхеэрэлгэ тэрээндэ ороно. Энэнь нэгэ үдэрэй туршада хэдэн мянган хони уһалха шадалтай.

Наранай батарейнүүдые замбуулинай шэнжэлэлгэнүүдтэ хэрэглэхэ тухай ехэтэ хэлэгдэдэг, бэшэгдэдэг гээшэ. Наранзамбуулинай электростанци (СКЭС) гэдэгэй проект дээрэ мүнөө эрдэмтэд хүдэлмэрилнэ. Элшэ хүсэн СВЧ гэдэг гэрэлтэлгын туһаламжаар замбуулинһаа Газарта дамжуулагдаха байна.

Замбуулинай барилгашад Газарые тойрон дабшаха замуудта орёо ехэ ажал хэхэ ёһотой болоно. Гэбэшье совет биохимик болон биофизигүүдэй эгээл һүүлшын түйлалтанууд һанаанда орошогүй арга боломжонуудые элирүүлээ. Жэшээнь, тэдэнэр гэрэлые электрын элшэ болгон хубилгадаг белогуудые элирүүлбэ. Энэ хүдэлмэри СССР-эй АН-ай вице-президент Ю. А. Овчинниковай хүтэлбэри доро бэелүүлэгдэнэ. Ток бии болгодог амиды бодосууд болохо белогуудые наранай батарейдэ хэрэглэдэг болохо бээз. Электростанци болошоһон ойнууд бии болохол!

ЭЛҺЭН ГУБИИН НОГООН «АРАЛНУУД»

Наранай үшөө нэгэ «мэргэжэлынь» хадаа дулаа суглуулалга болоно.

Ашхабад шадархи харгыһаа хажуу тээшээ годиролгын эхиндэ «Наранай элшын институт» гэжэ бэшэгтэй үндэр модон зоолготой. Тэндэнь ошоходо, наранда шаташаһан газар, юһэн вагончик ба гелиостат харагдаха юм. Энэ гелиостат гээшэнь наранай элшые гулидхаад, тусхай пеэшэндэ оруулхада, тэрээн соонь үлэмжэ сэбэр металлнууд ба полупроводнигай материалнууд хайлуулагдадаг.

Гелиостат гээшэ хабтагар гэрэлнүүдһээ, мүн элшэ суглуулдаг галбагар ехэ бүнхэгэр зүйлһөө бүридэнэ. Тэрээндэ тудаһан элшэнүүд нэгэ газарта сугларан, харахын аргагүй ялагар точко болодог. Тэрээндэнь 3000 градус халуун болоно. «Миинтэ» элшэ хүсөөр хүдэлдэг наранай пеэшэн соо үлэмжэ сэбэр материал хайлуулха халуунай хэмжээе тодорхойлдог. Наранай элшын тон арюун хаданъ, эндэ шанараараа шэнэ материалнуудые абажа болохо гэжэ һанахаар. Гэтэр гелиотехникэ гээшэ имагтал иимэ пеэшэнүүд бэшэ, харин наранай дулаа ашагладаг амяараа электростанцинууд, парнигай теплицэнүүд, уһанай насосно түхеэрэлгэнүүд, замай кухнинууд, «наранай» гэрнүүд болоно.

Туркмениин ССР-эй «Наран» гэжэ эрдэм ба үйлэдбэриин нэгэдэлдэ ууралай котел, турбина болон генераторһаа бүридэһэн түхеэрэлгэ байгуулагдаа. Наранай элшэ эндэ байһан уһые 80—90 градус хүрэтэр халаана. Тэрэнь ондоо тээшээ ороходоо, багахан халуунһаа бусалшадаг фреон гэдэг шэнгэн зүйлдэ дулаагаа үгэнэ. Тэрэнэй ууралынь турбина эрьелдүүлнэ. Энээнэй хүсэниинь бага шэнги —оройдоол хахад киловатт. Гэбэшье энэнь элһэн губида байһан гүнзэгы худаг сооһоо хоёр кубометр уһа часай туршада дээшэнь гаргахада хүрэхэ байна.

Тэндэ түмэр-бетон армагтай, шэл оройтой ехэ амһарта соо дабһатай уһан байна. Наранһаа уһан уурал болон дэгдэжэ, шэлдэ наалдаад, хободолоор нэгэ амһарта руу урдан ороно. Эндэнь дуһал дуһалаар нэмэжэ, нэгэ үдэрэй туршада дабһагүй 100 литр шахуу уһан сугларна. Футболой талмайтай адли хэмжээтэй, уһаар дүүргэгдэһэн нэгэ уужам дэлбэгэр амһарта Ашхабад шадар оршодог Овез-Ших гэжэ хүндыдэ байгуулагданхай. Элһэн губидахи бэлшээринүүдые тэрэ хэдэн жэлдэ уһаар хангана. Түхэреэн жэл соо үнэгүй лимон, овощ, набша ногоо ургуулдаг теплицэнүүдшье эндэ бии. Мүн наранай кондиционернүүдэй хүсөөр зундаа һэрюусүүлэгдэдэг, үбэлдөө дулаасуулагдадаг туршалгын гэрнүүдшье бии.

Гелиокомплекснуудай саашадаа хүгжэхэдэнь, элһэн губида үлэгдэлгүйгөөр ажаллаха мал ажалай ажахынуудые байгуулха арга бии болохо. Иимэ ажахыда байха, наранай элшээр хүдэлгэгдэдэг машина болон түхеэрэлгын комплекс байгуулагданхай. Уһанай дээшэнь татажа абтадаг худаг, уһа дабһагүй болгодог түхеэрэлгэ, элшээр зундаа һэрюусүүлэгдэхэ, үбэлдөө дулаасуулагдаха хонишодой гэр, гелиотеплицэнүүд, хонидой хашаа, мүн тэжээлэй үнэтэ бодос болохо хлореллые ургуулдаг гелиореактор тэрэ комплексдо ороно.

Гелиокомплекснууд хонишод болон малшадай ажаһуудалые нилээд хүнгэдхэхэ, хото городуудһаа холо һуудаг тэдэнэй байдалые наранай элшэ мүнөө үеын шэнжэтэй болгохо. Иимэ ногоон «аралнуудые» байгуулга электро-дамжуулгын лини, уһанай сорго, каналнуудые таталгаһаа 2 — 3 дахин үнэгүй байха юм.

Гэбэшье наранай түрүүшын ехэ станциие (СЭС гэдэгые) Крымдэ барилга наранай дулаанай элшэ хүсэнэй гол зүйлынь болоно. Энэ ямар түхэлтэйб гэхэдэ, 70 метр үндэр башни дээрэ 7 метр үндэртэй ба үргэнтэй наранай парогенератор тодхогдохо. Тэрэниие тойроод байһан 1600 гэрэлтэ гелиостат наранай гэрэлые тэрээн тээшэ шэглүүлхэ. Тэдэнь элшэ хүсэн болгогдохо. Крымэй СЭС жэл соо 6 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргаха. Энээнэй хүсэниинь оройдоол 5 мянган киловатт. Теэд түрүүшын атомна электростанцишье гушан жэлэй урда мүн лэ иимэ хүсэтэй һэн гэжэ бү мартая.

М. СИДОРОВ,
«НТР: асуудалнууд ба шиидхэбэринүүд» гэһэн ежене-дельнигэй научна редактор.

ЧЕХОСЛОВАКИ. Пльзень хотын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ «Шкода» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл СЭВ-эй гэшүүн оронуудай предприятинуудтай хамжаанай үндэһэн дээрэ сэхэ харилсаа холбоо байгууланхай юм. Энэ нэгэдэлэй машина бүтээгшэд һүүлэй үедэ атомна электростанцинуудта шухала хэрэгтэй элдэб оньһон түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргажа эхилэнхэй. Тэрэшэлэн үйлэдбэриин элдэб һалбаринуудта хабаатай асуудалаар хоёр талын хабаадалгатай шэнжэлгэнүүдые нэгэдэлэй инженернүүд хэжэ байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энергетическэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг элдэб орёо түхеэрэлгэ бүтээдэг цех дотор.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

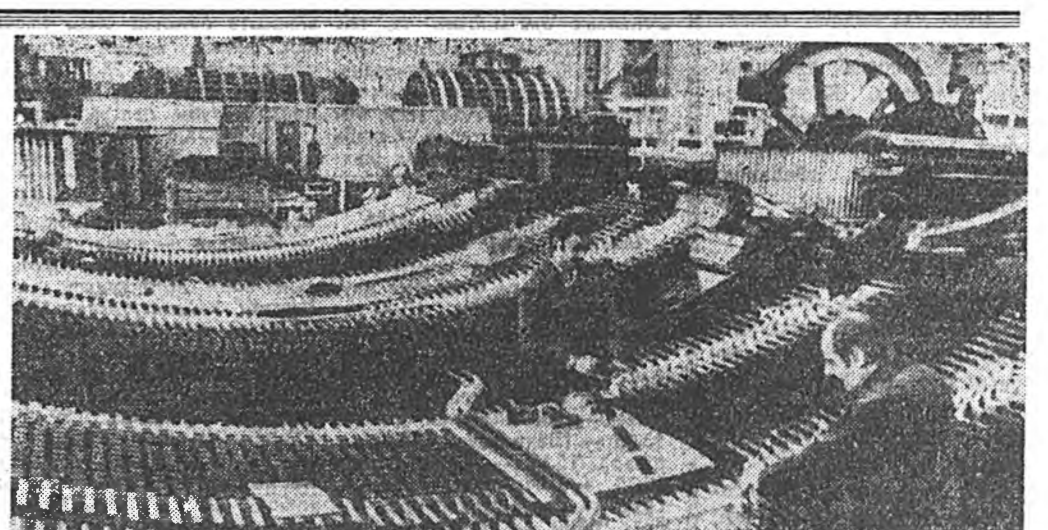

ТАСС • АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. Аюулгүйн Соведэй заседани эндэ боложо, Урда Ливанай булимтаран эзэмдэгдэһэн газар нютагуудта Тель-Авивай түбхинэн һуурижаха гэһэн хараа шэглэлые нэгэн һаналтайгаар буруушааба. Булимтаралгын засагаархидаи Урда Ливанда бэелүүлжэ байдаг политикые, бодото ябуулгые делегадууд элишэлэн харуулаа. Оронoй бусад хубиһаа тэрэниие таһа дүүрэжэ абахые сионистнуудай һэдэжэ байһан тухай эдэ бүгэдэ элирхэйлэн гэршэлнэ.

Ливанай газар дайдые хуули бусаар эзэмдэлгээ Израиль дары болюулжа, тэндэһээ сэрэгүүдээ гаргаха ёһотой гэжэ СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшын нэгэдэхи орлогшо Р. С. Овчинников мэдүүлбэ. Аюулгүйн Соведэй Урда тээнь абаһан шиидхэбэринүүд иимэ эрилтэ табина. Эдэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлбэл, Ливандахи байдалые гуримшуулан һайжаруулжа болоно гэжэ тэрэ хэлээ.

ХАРХИС ТҮСЭБҮҮДЫЕНЬ ТАҺАЛДУУЛХА

ПРАГА. Сентябриин 1 хадаа Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн үдэр болоно. Һайн һанаатай бүхы хүнүүд хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлжэ, империалистнуудай хархис түсэбүүдые таһалдуулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха, сэрэгэй бэлэдхэлнүүдые зайсуулан сараха ёһотой гэжэ Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин (ВФП) генеральна секретарь И. Закария эндэ мэдүүлбэ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэл ажалшадай эрхэнүүдэй түлөө, тэдэнэй ажабайдалые һайжаруулхын түлөө тэмсэлтэй һапаршагүй оайна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тиимэһээ профсоюзууд ажалша хүнүүдэй аша туһые хамгаалхаһаа гадна, эб найрамдалые хангахын, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зайсуулан сарахын, тэрэ тоодо американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхолгые болюулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ ёһотой.

БУДАПЕШТ. Профсоюзуудай бүхэвенгриин совет (БСП) Венгриин ажалшадта зорюулагдаһан хандалга баталан абахадаа, дайн дажарые зайсуулан сараха, эб найрамдалай түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө тэмсэлдэ зэргэнүүдээ бэхижүүлхэ уряатайгаар хандаба.

Дүшөөд жэл соо венгер арад амгалан тайбанаар ажаһууна, социалис байгуулалтын замаар бата найдамтайгаар урагшаа дабшана. Социализмын түйлалтануудые аюулда оруулхагүйбди, дэлхэйн ажалшад ниилэн нэгэдэхэдээ, хархис хүсэнүүдэй харата ябуулгануудые зайсуулан сараха, манай газар дайдые гал түймэрһөө аршалан абарха аргатай гэжэ документ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ВЕНЭ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэглүүлэгдэһэн тодорхой алхамууд бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалда шухала шата болодог байгаа гэжэ «Христианууд эб найрамдалай түлөө» гэһэн олоной хабаадалгатай ниитын эмхиин мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Европодохи ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха гээшэ гол шухала удха шанартай байна.

Ядерна буу зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэгүй гэһэн уялга СССР-эй жэшээгээр абаха уряатайгаар мэдүүлгын авторнууд ядерна буу зэбсэгтэй бүхы гүрэнүүдтэ хандаба. Түрүүлэн доотолхо американ ядерна ракетэнүүдые Европоһоо гаргаха, Европые ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо гэһэн эрилтэ документ дотор табигдана.

ЛОНДОН. Гринэн-Коммондохи американ ракетно-ядерна бааза шадархи «Эб найрамдалай мэдээжэ лагерьта» ажаһуудаг эхэнэрнүүдэй гаргаһан эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэй ябуулгануудай декада үнгэргэхэ гэһэн уряада Британиин олон мянган эхэнэрнүүд харюусаба. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Дербишир графствын 25 мянган эхэнэр ажалшад эб найрамдалай энэ асари ехэ жагсаалда хабаадаха хүсэлэнтэй байһан тухайдаа мэдүүлбэ. Декадын үедэ хэдэн миллион хүн арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө эрид шууд тэмсэхээр шиидэнхэй байһанаа элирхэйлээ.

Американ далита ракетэнүүдые Великобританиин газар дайда дээрэһээ дары гаргаха, оронниие США-гай ба НАТО-гай сэрэгэй полигон болгуулхагүй гэһэн уряа лозунгнууд доро олон тоото жагсаалнууд, митингнүүд үнгэргэгдэхэ байна.

ФРГ. Энэ орондо үхэлтэ «Першинг-2» гэжэ далита ракетэнүүд тодхогдожо үргэлжэлһөөр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хайльбронной оршондохи США-гай сэрэгэй баазада хабсаргагдаһан «Першинг-2» ракетэнүүд.

ТАСС-ай фотохронико.

КОММУНИС ГАЗЕТЫН ҺАЙНДЭР

РИМ. Италиин Коммунис партиин түбэй орган болохо «Унита» газетын ниитэ национальна һайндэрые нээлгэдэ Римэй хэдэн арбаад мянган хүн зон, олон тоото айлшад сугларһан байгаа.

Эб найрамдалай, буу зэбсэгүүдые хуряахын, дэлхэйн шэнэ дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө, демократиин ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэл түрүү үзэлтэй бүхы Италиин һайндэрэй эгээн гол темэ болобо. Италиин ажалшадай эрхэнүүдэй, демократическа түйлалтануудай түлөө, хүдэлмэригүйдэлгые, саарһан мүнгэнэй уналгые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудта гол анхарал хандуулагдана.

36 оронoй аха дүү хэблэлнүүд һайндэртэ табигданхай. «Правда» газетын стенднүүдэй дэргэдэ хүн зон хододоо олон. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, италиинхид Советскэ Союзай хүн зоной ажабайдалаар ехэтэ һонирхоно. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн экспозицинууд дэлхэй дээрэ эб найрамдалые хангаха, бэхижүүлхэ хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрһэн.

ФРАНС ПРЕСС АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ПАРИЖ. Франс Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, тэндэ шэнгэһэн Франциин «Мон-Луи» гэжэ контейнеровоз сооһоо радиоактивна бодосуудтай контейнернүүдые гаргажа абаха хүдэлмэри Хойто далай соо, Бельгиин эрье шадар эхилбэ. Үнгэрэгшэ субботодо Баруун Германиин суднатай мүргэлдэхэдөө, тэрэ шэнгэшэһэн байгаа.

Багсаамжалхада, гурбан долоон хоногой турша соо хүдэлмэриин хэгдэхэ районие сэрэгэй корабльнууд хүреэлэнхэй. Далайн нөөсэ баялигуудай асуудалнуудаар Франциин гүрэнэй секретарь Ги Лангалиин мэдүүлһэнэй ёһоор, аюул усалай үедэ «контейнернүүд соохи бодосой нэбшэжэ гараха ямаршье аюул үгы байгаа». Гэбэшье эндэхи уһан радиоактивна бодосуудаар бузарлагдахадаа магадгүй гэжэ тус районда олзоборилго хэжэ байһан загаһашад һанаагаа зобоно.

ЭБ НАЙРАМДАЛ БҮМБЭРСЭГ ДЭЛХЭЙН ХҮҮГЭДТЭ ХЭРЭГТЭЙ

Америкын дайн дажар буруушаалгын эмхиин үнгэргэһэн конкурсдо Житомир хотын һурагша Люба Антошук илажа гараба. Хүүгэдэй эрхим зурагай түлөө шанда тэрэ хүртэбэ.

Зураг дээрэнь үүлэгүй сэнхир огторгой, шаргал улаан наран, хүүгэд зураатай. Сагаан, хара, шара, улаан нюуртайханууд, энеэдэтэйнүүд. Любын зурааша наранай элшэ доро бултадаа багташоо. «Эб найрамдал!», «Хани барисаан!» гээд хурса улаан үзэгүүдээр бүхы зураг дээгүүрнь бэшээтэй.

Любын нэгэдэхи класста һуража байхада, Житомирой Пионернүүдэй байшангай уран зурагай студида түрэлхидынь Любые оруулһан байгаа. «Эб найрамдал» ээлжээтэ хэшээлэйнь темэ болохо гэжэ Любын хүтэлбэрилэгшэ Л. Полищук нэгэтэ соносхоо һэн. Хүн бүхэн бодожо үзөөд, сэдьхэл бодолоо үнгэ зурагаар харуулаг лэ. Люба удаан бодоншьегүйгөөр, зуражал ороо һэн.

Житомир хотын 14-тэй пионер басаганай зураг удаан саг соо аяншалаа. «XXI зуун жэлдэ газар дэлхэйе иимээр харанаб» гэһэн конкурсдо Москвада харуулагдаа, удаань аяар холын Сан-Франциско, хүүгэдэй зурагуудай ба найруулгануудай уласхоорондын конкурсдо эльгээгдэһэн байгаа.

Нажарай эртэ үглөөгүүр Антошуктанай байрада Эб найрамдал хамгаалха совет комитедһээ хонходоо һэн. Люба илалта туйлаба гэжэ мэдээсээ. Мянган доллар шагналтайгаар тэрээндэ шан олгогдоһон байна.

— Сэхыень хэлэхэдэ, лауреат болооб гэжэ абаһаар үнэншөөгүй һэм, — гэжэ Люба хэлэнэ. — Мүнөөшье үнэншэнэгүйб. Бүхы дэлхэйн хүбүүд, басагадай сэдьхэжэ ябадаг юумэн тухай миил зураа бэлэйб. Эб найрамдалай жасада бүхы мүнгые оруулжа, түби дэлхэйн бүхы үхибүүдтэ шагналаа бэлэглэһэн байнаб.

Эб найрамдалай түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө совет хүнүүдэй бүгэдэ арадай тэмсэлдэ һурагшадай хабаадалгада зорюулагдажа, августын 22-то үнгэргэгдэһэн совет пионернүүдтэй уулзалга дээрэ Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Жуков американ дай дажар буруушаалгын эмхиин шагналые, мүн тэрэшэлэн Эб найрамдалай совет комитедэй тусхай шагналые Л. Антошугта барюулаа.

Д. ДИБРОВ,
ТАСС-ай корр.

Москва.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Буряадай АССР-эй полиграфистнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй хоёрдохи кварталай дүнгүүдээр Бэшүүрэй районно типографиин коллектив илажа гараба. Тиигэжэ соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Бэшүүрэй типографиин хүдэлмэрилэгшэд байгша оной хоёрдохи кварталай туршада үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые туйлаа. Тодорхойлходо, продукци гаргаха түсэбөө 107,1, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ даабаряа 107 процент бэелүүлжэ шадаа.

Энэ баяртай ушараар болоһон суглаанда Буряадай АССР-эй Хэблэлэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо М. Н. Шодонов хабаадажа, обкомой дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан барюулаа. Тиихэдэ үни удаан жэлнүүдэй туршада аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө типографиин түрүү хүдэлмэрилэгшэ Мария Ефремовна Афанасьевада «Совет хэблэлэй отличник» гэһэн тэмдэг зүүлгэһэн байна.

Н. МИТЫПОВА.

Гарай бэлэгүүдые бүтээдэг Улаан-Үдын заводой керамическа цехэй хүдэлмэрилэгшэд ороной предприятинуудай түрүү онол аргануудые ажалдаа хэрэглэхэ гэжэ хододоо оролдодог. Мүнөө шудхалаа хэдэг участогай хүдэлмэришэд нэгэ нарядаар ажалладаг болонхой. Комсомолой XIX съездын нэрэмжэтэ комсомол-залуушуулай бригада эндэ ажалладаг юм.

— Манай бригадын гэшүүдэй хэниинь хэн гэшэгүй үдэр бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэхые оролдоно. Тэдэнэй дундаһаа Ольга Свобода, Елена Белова, Татьяна Прокопьева, гэгшэд уран гартай мэргэжэлтэд боложо ябаһанаа харуулжа эхилэнхэй,— гэжэ бригадир Валентина Маркизова хөөрэнэ.

Республикынгаа ажалшадта, мүн айлшаар ерэгшэдтэ барюулагдадаг гарай бэлэгүүдые бүтээжэ байдаг тус заводой уран гартан үдэр бүриингөө даабари 170—180 процент дүүргэхынгээ хажуугаар, гоё һайхан угалзатай бүтээлнүүдые хэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Маркизова.

В. МУЛЛЕРАЙ фото.

ҮЙЛЭДБЭРИТЭЙ ХОЛБОО БАЙГУУЛНА

Модо буулгадаг, ашадаг Байгалай баазын коллектив Выдринэй дунда һургуулиин шеф юм. Һаяхан предприятиин хүтэлбэрилэгшэд эндэ сугларжа, һургуулитай харилсаа холбоо байгуулха талаар комиссингаа ээлжээтэ заседани үнгэргэбэ.

Зүблөөндэ хабаадагшад һургуулиин классуудые предприятиин цехүүдтэ даалгажа үгэһэн, тусхай түсэб табиһан байна.

Ахалагша классуудай һурагшад һуралсалай жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ модо бэлэдхэдэг энэ предприятиин цехүүдтэ ошожо, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаха, мүн өөһэдөө хүдэлхэ юм. Жэшээнь, эдэнэр заһабарилгын-механическа мастерской, модо болбосоруулдаг цехэй хүдэлмэритэй танилсаха болоно.

Модоной баазын хүдэлмэришэд зунай һаранuудта һурагшадай амарха, ажаллаха лагерь эмхидхэлсэхэһээ гадна, һургуулиин байра байдалда заһабарилга хэхэдэнь горитой туһаламжа үзүүлһэн байха юм.

Н. ДОРЖИН.

Бултанай хубита

Ашаа шэрэдэг автотранспортна Улаан-Үдын хоёрдохи предприятиин жолоошод, автомобиль заһабарилагшад, инженернүүд, техникүүд болон алба хаагшад коллективэйнгээ суглаан дээрэ американ империалистнуудай үүдхэжэ байдаг ээрхэг түримхэй аашануудые эрид буруушаажа, түби дэлхэй дээрэхи амгалан байдалые хамгаалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха байһанаа мэдүүлээ.

Эб найрамдалые сахин хамгаалха тухай В. И. Ленинэй һургаал заабарие манай парти, правительство үнэн сэхээр бэелүүлхын тула үдэр бүриин оролдолго гаргана. Дайн байлдаае хорихын, ядерна буу, зэбсэг хороохын түлөө шэнэ һайн һайхан үүсхэлнүүдые гаргана, амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэлдэ дэлхэйн арадуудые уряална гэжэ суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд тон зүб тэмдэглээ.

Суглаанай түгэсхэлдэ автопаркын коллектив Эб найрамдалай совет фонддо нэгэ үдэрэйнгөө салин хүлһэ эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаба.

— Манай коллективэй хамтын суглаанай шиидхэбэриин ёһоор эб найрамдалай жасада 5969 түхэриг мүнгэн һаяхан эльгээгдэбэ, — гэжэ тус предприятиин партийна организациин секретарь К. Куцевалов мэдээсэнэ.

Манай корр.

МЭРГЭЖЭЛТЭД НЭМЭБЭ

Хоёр зуун табяад залуу мэргэжэлтэд үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ Гусиноозерскын техническэ училищи дүүргэжэ гараа һэн. Эдэнэр бултадаа Сэлэнгын районой промышленна предприятинуудта хүдэлхэ ажалай путевконуудые абаһан байгаа.

Училищи дүүргэжэ гарагшад экскаваторай машинистын, жолоошоной, гагнууршанай, наймаалагшын болон бусад мэргэжэлтэй болохынгоо хажуугаар, дунда һургуули дүүргэһэн тухай үнэмшэлгэтэй болоһон байна.

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.

ГОЛ ГЕРОЙНЬ —СПОРТ

Москвада «Спорт уран зурагай искусствада» гэһэн бүхэсоюзна выставкэ эдэ үдэрнүүдтэ нээгдэнхэй. Тэрэниие СССР-эй Соёлой министерство, СССР-эй Уран зураашадай холбоон эмхидхээ юм.

Выставкэдэ бухы союзна республиканuудай уран бэлигтэнэй бүтээлнүүд табигданхай. Тэдэнэй тоодо республикымнай арадай уран зурааша Александра Никитична Сахаровскаягай бүтээлнүүд харуулагдана гэжэ һонирхон тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, «Сурхарбаан», «Барилдаан», «Мори урилдаан», «Һур харбалга» гэһэн зурагуудынь олоной һонирхол үүсхээ.

Т. РАХИМКУЛОВА.

ЭРЭЛХЭГ ГУРБАН НҮХЭД

Уһанда тамаржа шадахагүйшье һаа, машинын камера соо агаар оруулаад наратай дулаахан үдэр ехэ урма баяртайгаар Миша Николаев гол тээшэ гэшхэлээ һэн. Үерлэнги уһатай гол соо таашан ойможо байтарнь, камераһаа агаарынь гэнтэ гаража, Миша хүбүүн шэнгэжэ эхилбэ.

— Абарытаа, абарыт! Шэнгэжэ байнаб!—гэжэ тэрэ һүхирбэ. Теэд эрье дээрэ хэншье харагдабагүй...

Эгээл энэ үедэ эжэл гурбан нүхэд — Баир Дмитриев, Вова Тыхенов, Слава Семенов голой эрьедэ тааруу зохид газар бэдэржэ ябатараа, нэгэ хүнэй хуугайлхые дуулаад, абяан тээшэ бии байгаа шадалаараа шардайса гүйлдэбэд. Тэдэнэй харан гэһээнь, уһанай нюруу дээрэ нэгэ хүнэй толгой харагдахадал гээд, һөөргөө үгы болошоно. Тэрэ дары гол уруу гурбуулан һүрэжэ, шэнгэжэ эхилһэн хүбүүе эрьедэ гаргаба...

Шергинэй дунда һургуулиин 7-дохи классай эдэ һурагшад тиигэжэ Мишые абарба ха юм. Эдэ эжэл гурбан нүхэд һургуулидаа үнгэргэгдэдэг бүхы хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаададагаараа шалгардаг юм. Һайнаар һурадаг, спортивна мүрысөөнүүдтэ эрхимлэдэг.

Жэшээлхэдэ, һайнаар һурадаг Баир Дмитриев һургуулиин һурагшадай комитедэй гэшүүн юм. Тэрэ ниитын ажабайдалда эдэбхитэй байһанайнгаа түлөө нёдондо бүхэсоюзна «Орлёнок» гэжэ лагерьта амаржа ерээ һэн. Бова Тыхенов шатар, даам бэрхээр наадаха шадабаритай. Эдэ зүйлнүүдээр һургуулиингаа нэрэ хүндые районно мүрысөөнүүдтэ хамгаалдаг. Харин Слава Семенов энэ ушарай удаа мүн лэ «Орлёнок» лагерьта амархаяа ошонхой.

А. БОТОЕВА,
багша.

Кабанскын район.

«ХҮХЮУН ЗУМНАЙ, БАЯРТАЙ!»

Үнэгэтэй һууринда холо бэшэхэнэ, үзэсхэлэн һайхан газарта Онохойн совхозой ажалай ба амаралтын лагерь оршодог юм. Зунай үедэ эндэ Улаан-Үдын хэдэ хэдэн һургуулинуудай һурагшад ажалладаг, амардаг заншалтай. Тус лагериин начальник, Улаан-Үдын 3-дахи һургуулиин багша Любовь Байзиновна Русанова үнгэрһэн сезоной ямараар эмхидхэгдэһэн тушаа иигэжэ хэлээ һэн:

— Һурагшад эндэ Онохойн совхозой 40 гектар овощ даажа абаад, бог ногооноонь сэбэрлэһэн, уһалһан, бүхэли зундаа харууһалһан юм. Үхибүүд 20—20 үдэр үргэлжэлдэг гурбан сезондо ажаллажа гараа. Сезон бүридэ 120 һурагшад ажаллаһан, амарһан байна. Байха байранuудынь, эдеэ хоолыншье эндэ һайн байба. Саашадаа тус лагерь үшөө үргэдхэгдэхэ юм. Бидэшье ерэхэ жэлэй зун эндэ ажаллаха, амарха хүсэлэнтэйбди.

Тус лагериие үргэдхэн, дүрбэдэхи байра бодхоогдожо, тэндэнь 60 үхибүүд байрлахаар хараалагдана.

...Манай ерэхэдэ, барилгын хүдэлмэри түлэг дундаа ябажа байба. Шулуутайн леспромхозой 6 хүнһөө бүридэһэн Михаил Токаревой ударидадаг барилгашадай бригада эндэ ажаллана. Урид хэлсэһэнэй ёһоор тус бригада сентябриин 1 болотор барилгаяа дүүргэхэ ёһотой байгаа. Гэбэшье бригадын гэшүүдэй эршэтэй ажалаар тус байшан болзорһоо 10 хоног урид ашаглалгада үгтэһэн. Бригадын гэшүүд И. И. Проданюк, П. Т. Васильев, А. В. Трофимов болон бусад үдэр бүриингөө даабарие ходо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Тиигэжэ һурагшадай ажалай ба амаралтын лагерь эдэ барилгашадай хүсөөр түргэн саг соо үргэдхэгдөө.

Һурагшад зунай үедэ совхоздо ехэ туһа хүргөө, өөһэдөөшье һайнаар амараа, совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө магтаалда хүртөө.

Эндэ ажаллаһан, амарһан хүбүүд, басагад «Хүхюун зумнай, баяртай!» гэжэ лагериингаа самбарта бэшээд, шог зугаатайнууд гэртээ бусанхай.

С. СТЕПАНОВ.

Футбол ТЭНСЭБЭ

Һүүлэй наадануудые манай «Сэлэнгэ» команда яһала амжалтатайгаар үнгэргэжэ байна гэжэ баясан тэмдэглэлтэй. Өөрынгөө талмай дээрэ удаа дараагаар гурбан илалта туйлаад, Ангарск хото айлшалжа, тэндэхи «Ангара» командатай наадахадаа, 2:2 гэһэн тоотойгоор тэнсээ бшуу. Энэ тэнсэлгэнь гүнзэгы удхатай, ушар юуб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдтэ манай «Сэлэнгэ» тэрэ хотодо нэгэшье тэнсэжэ, шүүжэ үзөөгүй гээшэ. Нааданай эхилхэһээ хойшо улаанүдынхид эршэтэйгээр добтолоо, тиигэжэ талмайн эзэдые добтологшод М. Пастухов, И. Алферов, Ю. Кокорин гэгшэд нилээд тухашаруулаа.

Удаадахи наадаяа манай футболистнууд Красноярск хотодо тэндэхи «Автомобилист» командатай үнгэргөөд, һөөргөө бусажа, сентябриин 9-нэй ба 13-най үдэрнүүдтэ «Динамо», «Торпедо» командануудтай наадаха юм.

Манай корр.

Хаана, юун болохоб?

△ «Спартак» бүлгэмэй стадион дээрэ һур харбалгаар залуушуулай дунда России соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн үргэлжэлүүлэгдэхэ. Мүнөөдэрэй түгэсхэлэй мүрысөөн үдэрэй 10 часһаа эхилхээр хараалагдана.

Мүн энэ стадионой нүгөөдэ талмай дээрэнь футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэй наадан үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Энэ үдэр «Металлург» — «Торпедо», «Электромашина» — «Восход» командануудай эрэшүүл, эдиршүүл хоорондоо наадаха болоно. Мүрысөөн үдэрэй 4,30—6,30 часһаа эхилхэ юм. Стадионой урилдаанай зүргэ дээрэ ГТО-гой комплексын нормо тушаалгаар «Спартак» бүлгэмэй предприяти, эмхи зургаануудай, һурагшадай дунда һонирхолтой мүрысөөнүүд үдэрэй 11 часһаа эхилхээр хараалагдана.

△ Дээдэ-Онгостойн үзэсхэлэн гоё газарта профсоюзно-комсомолой намарай ехэ урилдаан үнгэргэгдэхэнь. Урилдаан үдэрэй 11 часһаа эхилхэ болоно.

△ Республикын ипподромдо үдэрэй нэгэ часһаа хатарша хүлэгүүдэй урилдаан болон бэрхэшээлнүүдые дабалгатай мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ юм.

△ Аяншалагша болон экскурсиин Улаан-Үдын бюрогой хүдэлмэрилэгшэд Москва, Вильнюс, Клайпеда хотонуудһаа ерэһэн бүлэг аяншалагшадые ниислэл хотынгоо түүхэтэ газарнуудтай танилсуулһан, нүгөөдэ заримашуулыень «Максимиха» гэжэ баазада хэдэн үдэрэй туршада амаруулан сэнгүүлһэнэйнгээ удаа, тоонто нютагуудтань мүнөөдэрһөө үдэшэхэнь. Тиихэдэ манай республикын бүлэг аяншалагшад Сочи, Анапа хотонуудта амархаяа мүнөөдэрһөө аян замдаа мордобо. Мүн хотын 3-дахи, 19-дэхи һургуулинуудай һурагшад Улаан-Үдэ хотын түүхэтэ газарнуудтай автобусоор аяншалан, танилсаха болоно.

Сагай уларил

Сэлмэлгэтэй, бүрхэлгэтэй байха, аадар бороо орохогүй. Баруун урдаһаа секундын 3—8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 6—11, үдэртөө 22—27 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ. Тиихэдэ зарим районуудта һүниндөө 1—6, үдэртөө 17—22 градус хүрэтэр дулаарха хараатай.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Сентябриин 2-һоо 8 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 2. НЕФТИИН БА ГАЗАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —«Время». 9.35— «Зарядкада зогсогты». 9.45— Уласхоорондын конкурснуудай лауреат В. Овчинникова фортепиано дээрэ наадаха. 10.00 — Баримтата фильм. 10.45 — «Будильник». 11.15— «Советскэ Союзда алба хэнэб». 12.15— «Элүүр энхэ байлга». 13.00— «Эрдэм ухаан ба техникэ». 13.45—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 14.45 —«Хүгжэмтэ киоск». 15.15— «Первоклассница» —үхибүүдтэ фильм. 16.25— Вьетнамай Демократическа Республикын соносхогдоһон үдэртэ. 16.40 —Дуунай - инструментальна «Молодость» ансамблиин концерт. (Вьетнам). 17.00—Мүнөөдэр— Нефтиин ба газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр. 17.40 — «Аяншалагшадай клуб». 18.40 —Мультфильмнүүд. 19.10 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.55— Нефтиин ба газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй захилаар концерт. 20.45—«Беги, Саймон, беги»—уран һайханай фильм (США). 22.00—«Время». 22.35 «Сопот-84» гэжэ эстрадна дуунай уласхоорондын фестиваль. 23.40— Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— «Зарядкада зогсогты». 9.20—«Үхибүүдтэ ангай гүлгэд тухай». 9.50— Мультфильм. 10.00— «Ород хэлэн». 10.30 — Баримтата фильм. 11.00— А. Скрябин. 3-дахи номерой симфони. 11.50— «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.45— «С кошки все началось» — үхибүүдтэ уран һайханай фильм. 14.00— Донецкын оперо болон балетэй академическэ театрай солистнуудай концерт. 14.30— «9-дэхи студи... летку под я... сатирын теа... жэг. 17.15— 17.25—«Гайхам... сэдхэгшэд»— ...гай лауреадуу... дай артист А... концерт. 18.1... —7 серитэй ... фильм. (6-дахи... концерт. 19.40... фильм. 20.10—... пондентнүүд ... Б. Ким гитара... ха. 21.00—«Ам... ты, багашуул»... эй ГАБТ-ын ду... —Расул Гамза... концерт. 22.00... 23.00— Футбо... чемпионат. ... кор». 2-дохи ...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—«Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Футболой шэнжэлэл. 10.25 — Темброва баянуудай оркестрэй концерт. 10.50—Баримтата фильм. 11.25 — «Трубач на карьере» — уран һайханай фильм. 12.40 — Шэнэ һонин. (12.45 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.25 — «Поэзи». П. Боцу. 17.05 — «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 17.35— «Урданай аялга һайхан дуунууд». 18.15 — «Объектив».

Улаан-Үдэ. 18.45 — Улаан-Үдын хүдөөгэй райондо үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай. 19.05 — «Байгал» —нютагуудай һонин. 19.15 — «Экономикын талаар шэнжэлэл». 19.30 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубок. СССР-эй ба ЧССР-эй суглуулагдамал команданууд. 22.00 — «Время». 22.30 — «Футболой шэнжэлэл». 23.30 «Вечный зов» — 19 серитэй уран һайханай фильм. «В каменном мешке» — 5-дахи сери. 00.05 — «Эрдэм ухаан ба техникэ». 00.25 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — «Слово о полку Игореве» ба ородой соёл культура». 10.05—«Ород хэлэн». 11.05 — «Бүмбэрсэг дэлхэйн географическа гадар». 11.35, 12.40 — Б. И. Ленин. «Партийна организаци ба партийна литература». 12.05 — «Эрдэм ухаан ба ажабайдал». 13.10 — «Физикэ ба техникэ». 13.40 — Түүхэ. 8-дахи класс. 14.05 — «Багшада—хүгжэмэй хэшээл». 15.05 — К. Маркс. «Мэргэжэл шэлэхэдээ залуу хүнэй бодолго». 15.35— Юлиус Фучик тухай хөөрөөн. 16.25— Армениин ССР-эй габьяата артистнууд К. ба Р. Лисициануудай концерт. 17.00 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 18.00 — Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой арадай инстру... кестрэй конце... носхолнууд.

Москва. 18... угалза хээнүүд... нүүд ба ажа...

Улаан-Үдэ. ...рые» оршуул... мир Солоух... 20.45 — «Со...

Москва. 21... нойрсогты, ба... Уласхоорондын... «Время». 22.30... нис Давыдов... дээгүүр санаа... тоор СССР-эй ... — Футболоор ... онат, «Динамо... так».

ВТОРНИК, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55— Мультфильм. 10.30 — С. Рахманинов. Концерт. 11.10 — «Адвокат»—баримтата фильм. 11.30 — «Осень новичков»— уран һайханай фильм. 12.50— Шэнэ һонин. (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.10 — «Уралай үльгэршэн». П. Бажов. 17.05 — И. Гайдн. Хүгжэм. 17.30— «Хани барисаан», гэжэ уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ. 18.00 — «Аба, эжы, бидэ гурбан—спортивна бүлэбди». 19.00 — «Мүнөөнэй дэлхэй ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн». 19.30 — Совет дуунай концерт. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Манай саад».

Улаан-Үдэ. 20.30 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 20.40 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 21.00 — Искусствын уран бэлигтэн. СССР-эй арадай артист П. В. Массальский. 22.00 — «Время». 22.35 — «Вечный зов»—19 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи серинь— «Возвращение». 23.55 — Баримтата фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9,35, 10.35—Байгаали шэнжэлэлгэ 2-дохи класс. 9.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 10.05, 13.30 — Франц хэлэн. 10.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 11.05 — «ПТУ-гай һурагшадта». 11.35, 12.40 — Ботаника. 5-дахи класс. 11.55 — «Шатарай һургуули». 12.35 — «Голубые купола Самарканда» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.00 — Хүгжэм. 2-дохи класс. 14.00 — «Эртэ урдын Русиин искусство». 14.30 — Түүхын хуудаһанууд. «Хүдэлмэришэн байха бэлигтэй. 15.20 — В. Маяковский. Граждан лирикэ. 16.20— Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, Моск... болон студент... концерт. 16.40...

Улаан-Үдэ. ... фильмнүүд. ... Үдын шэлэй ... мэри тухай да... «Экран» гэһэн... ри. 19.20 — «... союзна сатири... нал. 19.30 — ... клуб».

Москва. 20... 21.00 — «Амга... багашуул!» 2... гээр уласхоор... сөөн. Канадын... ба США-гай ... команданууд. ... мя». 22.35 — ...

СРЕДА, 5

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Арһан бүмбэгэ» клубай шангай түлөө. 10.40 — «Аяншалагшадай клуб». 11.40— Ленинградай Гүрэнэй концертын оркестр наадаха. 12.15— «День в парке культуры и отдыха»—уран һайханай фильм. 13.05 — Шэнэ һонин (13.10 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.05 — «Эдиршүүлэй уран бэлиг». 16.35 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 17.05— «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээшэ наһанай».

Улаан-Үдэ. 17.50 — «Мария Ермолова» — киноочерк. 18.10 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 18.20 — «Ажахы эрхилэлгын онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха». 19.00— «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.25 — Узбегэй ССР-эй уран һайханай коллективүүдэй концерт. 19.40 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубок. СССР-эй ба Швециин суглуулагдамал команданууд. 22.00 — «Время». 22.30 — СССР-тэ Румыниин соёлой үдэрнүүдэй нээлтэдэ зорюулагдаһан концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Подвиг Семена Дежнева» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.30, 10.35 — Астрономи. 10-дахи класс. 10.05, 13.40 — Немец хэлэн. 11.05 — «ПТУ-гай һурагшадта». Түүхэ. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05— «Манай саад». 13.10 — Географи 7-дохи класс. 14.10 — «Эртэ урдын Русиин искусство» 14.40—«Эрдэм ухаан—хүсэн». 15.25— «Ромен Роллан». Дурсалгануудһаа. 16.15— Шэнэ һонин. 17.50— «Чапаев»— уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 1... даар ябанабди... носхолнууд. 20... агитаторнууд ... форматорнууд... мой далай ру...

Москва. 21.0... нойрсогты, ба... Эб найрамдал... комитедэй түр... Жуковай хөөр... Цыган хүгжэм... даха. 22.00 — ... «На берегу б... уран һайханай... Баримтата фи... Футболоор ... уулзалга. СССР... суглуулагдамал...

ЧЕТВЕРГ, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Дагестанай уран һайханай коллективүүдэй концерт. 10.15 — «Ан амитадай аймагта». 11.15 — «Чапаев»— уран һайханай фильм. 12.50— Шэнэ һонин (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35— «80-яад онуудай коммунистнууд». 16.55 — Н. Паганини. Скрипкэ ба гитара дээрэ наадагдаха сонадууд. 16.30 — «Родом из детства». Кайсын Кулиев. 17.15—Телеочерк.

Улаан-Үдэ. 17.45 — Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар хүдөөгэй коммунистнуудай анхарал оролдолго. 18.15 — Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.30 — Хангалгын албанай нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд телевизор харагшадай асуудалнуудта харюусаха. 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 19.55 — «Байгал» — нютагуудай һонин.

Москва. 20.10 — «Призываюсь весной» —уран һайханай фильм. 22.00—«Время». 22.35 — «Вечный зов»—19 серитэй уран һайханай фильм. 7-дохи серинь—«На своей земле». 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 10.05, 13.55—Испан хэлэн. 11.05 — «ПТУ-гай һурагшадта». Астрономи. 11.35, 12.40—Хүгжэм. 3-дахи класс. 11.35 — «Гэр бүлэ ба һургуули». 12.20—«Надежно храните картофель и овощи» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.00 — Зоологи. 7-дохи класс. 13.25 — Түүхэ. 4-дэхи класс. 14.25 — В. Вересаев. Зохёолнуудайнь хуудаһануудаар. 15.05 — «Бабушкин внук» — уран һайханай фильм. 16.25 — «Артист цирка Игорь Петрухин» —фильм-концерт. 17.00 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.05 — Соносхолнууд. 17.15 — Буряадай АССР-эй габь... концертмейстер... ной зохёохы ... тухай хөөрөөн...

Москва. 17.4... һургуули». 18... ухаан ба ажаб... «Эб найрамда... шуул». 19.15 ... 19.25 — Конце...

Улаан-Үдэ. 1... риин үбэл» — ...

Москва. 19.55... хэндэнь—наран...

Улаан-Үдэ. 20... Илалтын 40 жэ...

Москва. 21.00... нойрсогты, ба... — Классическа... церт. 22.00 — ... — «Москвичка... клуб.

ПЯТНИЦА, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Родом из детства». Кайсын Кулиев. 10.35—«Рига» гэжэ духовой оркестр наадаха. 10.55—Киноочерк. 11.10 — «Призываюсь весной» — уран һайханай фильм. 13.00 — Шэнэ һонин. (13.05 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.30 — «Директорские будни» — баримтата фильм. 15.50 — «Ород хэлэн». 16.20—СССР-эй Гүрэнэй академическэ симфоническа оркестрэй солистнуудай ансамбль наадаха. 16.45 — «Эрдэмтэд— Москва шадарай агропромышленна комплексдо».

Улаан-Үдэ. 17.15 — «Социалис оронууд» гэһэн циклһээ хөөрөөн (буряадаар). 17.35— Бэшүүрэй, Хяагтын ба Прибайкалиин районуудай ажалшад тухай хөөрөөн.

Москва. 18.15 — «Онтохондо айлшаар». «Царевна-лягушка».

Улаан-Үдэ. 19.20 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.35 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 19.50 — «Байгал» — нютагуудай һонин.

Москва. 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубок. СССР-эй ба ФГР-гэй суглуулагдамал команданууд. 22.00—«Время». 22.35 — Композитор Э. Колмановскиин зохёолнуудһаа концерт. 23.55 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35, 10.35 — «Ород арадай онтохон». 4-дэхи класс. 10.05, 13.40 — Англи хэлэн. 11.05— «ПТУ-гай һурагшадта». Юрэнхы биологи. 11.35, 12.40 — Географи. 5-дахи класс. 12.05 — Поэзи. Э. Багрицкий. 13.10 — Түүхэ. 7-дохи класс. 14.10 — «Ехэ педсовет». 14.40 — Уран зохёолой дамжуулга. 15.25 — Драматурги ба театр. 16.10 — Баримтата фильм. 16.55—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. ... очерк.

Москва. 17.1... 17.45 — «Браз...

Улаан-Үдэ. 1... тата фильм.

Москва. 19.2... «Вальс».

Улаан-Үдэ. 1... нев баригдана...

Москва. 19.50... фильм.

Улаан-Үдэ. 20... Илалтын 40 жэ... — Мультфильм...

Москва. 21.00... нойрсогты, ба... — «Арадай а... 21.30 — «һайн... элбэг ехээр». ... 22.35 — «Дне... уран һайханай...

СУББОТО, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг». 10.10 — «Спортлотогой» 36-дахи тираж. 10.20 — «АБВГДейка». 11.10—Харгын аюулгүйе сахиха». 11.40— Корейн арадай национальна һайндэртэ баримтата фильмүүд. 12.20 — Баримтата фильм. 12.35 — «Уран зураашад тухай хөөрөөнүүд». 13.20 — Фронтын ханинарай клуб. 14.20— «Гэр бүлэ ба һургуули». 14.50 — А. Твардовский. Эхэ орон тухай. 15.35—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.50 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 16.50 — «Хани харилсаан». 17.20 — Политическэ шэнжэлэгшэ Б. П. Бекетовэй хөөрөөн. 17.50 — Мультфильм. 18.05 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 19.00 — США-гай захирганай ээрэг түримхэй гадаадын политическэ хараа шугам тухай баримтата фильм. 19.30 — «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». «Сокровища Агры» — уран һайханай фильм (1-дэхи, 2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 —«Софи — мүнөөдэр». 22.55 — «Самый длинный день»— хүгжэмтэ эстрадна дамжуулга. 24.00 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. «Элүүр энхэ байха гээ һаа». 9.30 — Баримтата фильм. 10.05 — «Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 10.35 — «Аяншалагшадай клуб». 11.35 — Таджигай телевидениин программа. 12.45 — Ритмическэ... 13.15 — «Сме... дээрэ»—хүгжэм...

Улаан-Үдэ. 1... дуудтай уулз... Мультфильмну... кистын үдэр... һан Шэтын те... грамма.

Москва. 16.1... та киноконцер... вагай Станисл... жэтэ драмын ... гнездо»—гэһэн... 19.25 — Уран... мүнөө үе саг... хоорондын ш... «Амгалан но... шуул». 21.15 — ... байлга». 22.0... 22.35 — «Юу... Телевикторина.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо»— ТАСС-ай материал. «Үсэгэлдэр—Эрдэм мэдэсын үдэр». «Бүгэдэ арадай һайндэр»—фотомэдээсэл. «Фермэ бүхэндэ—элбэг тэжээл». «Түрүүшүүлһээ жэшээ абахаяа яанаб?» — В. Бадмаевай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Профсоюзай ажабайдал». «Хүсэл бодомжологдонгүй табигдаһан асуудал»—В. Медведевэй статья. «БАМ: «алтан» залгалаагай жэл»—суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хүшөөгэй дэргэдэ»—А. Дуриновай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Үсэгэлдэр—Эрдэм мэдэсын үдэр». «Эб найрамдалай хэшээл, эрэлхэг зоригой хэшээл»—Ч. Гомбоин.

Редактор И. Р...

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам.редактора— 2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат— 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Гос... ственного комитета Бурятской АСС... делам издательств полиграфии и ... ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленин... Н-03546. Заказ № 202. Индекс 0...